บทที่ 2

กรอบแนวคิดทางทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

2.1 กรอบแนวคิดทางทฤษฎี

บทนี้จะกล่าวถึงกรอบแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง คือ ทฤษฎีที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างเงินทุนเคลื่อนย้ายระหว่างประเทศกับอัตราแลกเปลี่ยน ได้แก่ แบบจำลองของมันเดล-เฟลมมิ่ง และแบบจำลองดอร์นบุสช์ แนวคิดวิธีการคำนวณค่าดัชนีค่าเงินที่แท้จริง และทฤษฎีทางเศรษฐมิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การทดสอบ Unit root การทดสอบแบบจำลอง Vector Autoregression โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1.1 แบบจำลองมันเดล-เฟลมมิ่ง : ราคาคงที่ (The Mundell-Fleming Model : Fixed Prices)

แบบจำลองมันเดล-เฟลมมิ่ง หรือ M-F model เป็นแบบจำลองที่สร้างตามแนวคิดแบบเคนเซียน (Keynesian tradition) นั่นคืออุปทานรวม (Aggrate supply) จะมีบทบาทเฉื่อยในการกำหนดระดับราคา ในขณะที่อุปสงค์รวมจะกำหนดระดับกิจกรรมทางเศรษฐกิจ โดยรูปแบบของแบบจำลอง มันเดล-เฟลมมิ่ง จะมีการพิจารณาในภาค 2 ภาค คือ ด้านหนึ่งจะมีการเป็นไปตามเงื่อนไขแบบต่างๆ ที่เป็นตัวกำหนดดุลบัญชีเดินสะพัด (current balance) และอีกด้านหนึ่งมีการเน้นการไหลเข้าสุทธิของทุน (net capital inflow) โดยมีข้อสมมติฐานดังนี้

1) เศรษฐกิจท้องถิ่น มีข้อสมมติว่า เส้นอุปทานรวมของระบบเศรษฐกิจเป็นเส้นแบนราบซึ่งผลที่ตามมาคือ ทำให้การปรับตัวของเศรษฐกิจต่อการเปลี่ยนแปลงของอุปสงค์รวมจะขึ้นอยู่กับระดับของกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

2) ดุลการชำระเงินลักษณะเด่นของแบบจำลอง มันเดล-เฟลมมิ่ง อยู่ที่การระบุรายละเอียดในภาคต่างประเทศของระบบเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่ดุลบัญชีเดินสะพัดถูกกำหนดเป็นอิสระจากบัญชีทุน ซึ่งทำให้การได้ดุลโดยรวมเกิดจากการปรับตัวในเศรษฐกิจท้องถิ่น

บัญชีเดินสะพัด

ในส่วนของบัญชีเดินสะพัด จุดเริ่มต้นอยู่ที่ข้อสมมติฐานว่า อัตราแลกเปลี่ยนจะไม่อยู่บนเส้น PPP แม้ว่าจะเป็นระยะยาวก็ตาม แต่ทว่าขนาดของการเกินดุลบัญชีเงินสะพัดจะขึ้นอยู่กับอัตราแลกเปลี่ยนแท้จริง (ในทิศทางเดียวกัน) และรายได้แท้จริง (ในทิศทางตรงกันข้าม) ดังนั้นการเกินดุลในบัญชีเดินสะพัดหรือ B ถูกกำหนดโดย

$$B = B(y, q) = B(y, S) \qquad (2.1)$$

โดยที่ y หมายถึง รายได้แท้จริง
q หมายถึง อัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริง
S หมายถึง อัตราแลกเปลี่ยนในนาม

บัญชีทุน

ในแบบจำลอง มันเดล-เฟลมมิ่ง นั้น อัตราดอกเบี้ยมีบทบาทมากในดุลการชำระเงิน โดยสมมติให้การคาดการณ์เกี่ยวกับอัตราแลกเปลี่ยนคงที่ (static) และการเคลื่อนย้ายเงินทุนเป็นไปอย่างไม่สมบูรณ์ โดยการไหลเข้าสุทธิของเงินทุนจะเป็นไปในทิศทางเดียวกับปริมาณที่อัตราดอกเบี้ยท้องถิ่นมากกว่าอัตราดอกเบี้ยในต่างประเทศ ซึ่งได้รวมเอาการลดค่าเงินท้องถิ่นที่คิดว่าจะเกิดขึ้นไว้ด้วย

$$K = K(r-r^*) = K(r) \qquad (2.2)$$

โดยที่ K หมายถึง การไหลเข้าสุทธิของเงินทุนประเทศท้องถิ่น
r หมายถึง อัตราดอกเบี้ยท้องถิ่น
r* หมายถึง อัตราดอกเบี้ยในต่างประเทศ

เส้นดุลการชำระเงิน

ดุลยภาพของดุลการชำระเงินจะเกิดขึ้นได้เมื่อปริมาณการไหลของเงินทุนในการแลกเปลี่ยนเงินตรามีจำนวนเพียงพอสำหรับใช้จ่ายในกรณีขาดดุลบัญชีเดินสะพัด หรือดูดกลืนส่วนเกิดดุลให้หมดไปได้ ในกรณีที่ระบบอัตราแลกเปลี่ยนลอยตัวอย่างแท้จริง ดุลการชำระเงินรวม คือ ดุลสำหรับการเปลี่ยนแปลงสุทธิในสำรองเงินตราต่างประเทศจะต้องอยู่ในดุลยภาพตลอดเวลา ซึ่งหมายความว่าผลรวมของการเกินดุลในบัญชีทุนและบัญชีเดินสะพัดต้องเท่ากับศูนย์ หรืออีกนัยหนึ่งการเกินดุลในบัญชีใดบัญชีหนึ่งจะต้องถูกหักลบไปด้วยการขาดดุลในอีกบัญชีหนึ่ง

เมื่อนำเอาสมการของบัญชีเดินสะพัดและบัญชีทุนรวมเข้าด้วยกัน ซึ่งใช้แสดงเงื่อนไขดุลยภาพใต้อัตราแลกเปลี่ยนเสรีหรือลอยตัวได้ดังนี้

$$B(y, S) + K(r) = 0 \qquad (2.3)$$

หรืออาจนำมารวมกันเป็น $$F = B(y, S) + K(r) = F(y, S, r) = 0 \qquad (2.4)$$

โดยที่ $F_y < 0$, $F_S > 0$, $F_r > 0$ ซึ่งสามารถเขียนกราฟได้ ดังรูปที่ 2.1

จากรูปที่ 2.1 ในกรอบ (b) เส้นดุลการชำระเงิน (BP) แสดงจุดร่วมระหว่าง y และ r ซึ่งสอดคล้องกับดุลยภาพ ดุลการชำระเงิน ณ อัตราแลกเปลี่ยน (S) ระดับต่างๆ เส้นนี้จะลาดเฉียงขึ้นไปทางขวามือ (upward sloping) เนื่องจากเมื่อรายได้เพิ่มสูงขึ้น ณ ระดับอัตราแลกเปลี่ยนใดๆ ที่กำหนดให้นั้น บัญชีเดินสะพัดจะเลวลงกว่าเดิมเมื่ออุปสงค์การนำเข้าเพิ่มขึ้น ดังนั้นถ้าต้องการรักษาไว้ซึ่งดุลยภาพแล้ว จะต้องปรับปรงบัญชีทุน กล่าวคือ จะต้องมีการปรับปรุงเงินทุนไหลเข้าสุทธิจากการแลกเปลี่ยนเงินในตลาด ซึ่งจะทำได้โดยการเพิ่มอัตราดอกเบี้ยในประเทศท้องถิ่น ดังนั้นสิ่งที่ตามคือรายได้ที่เพิ่มสูงขึ้นนี้จะต้องสัมพันธ์กับอัตราดอกเบี้ยที่สูงขึ้นกว่าเดิมเพื่อก่อให้เกิดดุลภาพในดุลการชำระเงิน

รูปที่ 2.1 นโยบายอัตราแลกเปลี่ยนลอยตัวในแบบจำลองมันเดล-เฟลมมิ่ง

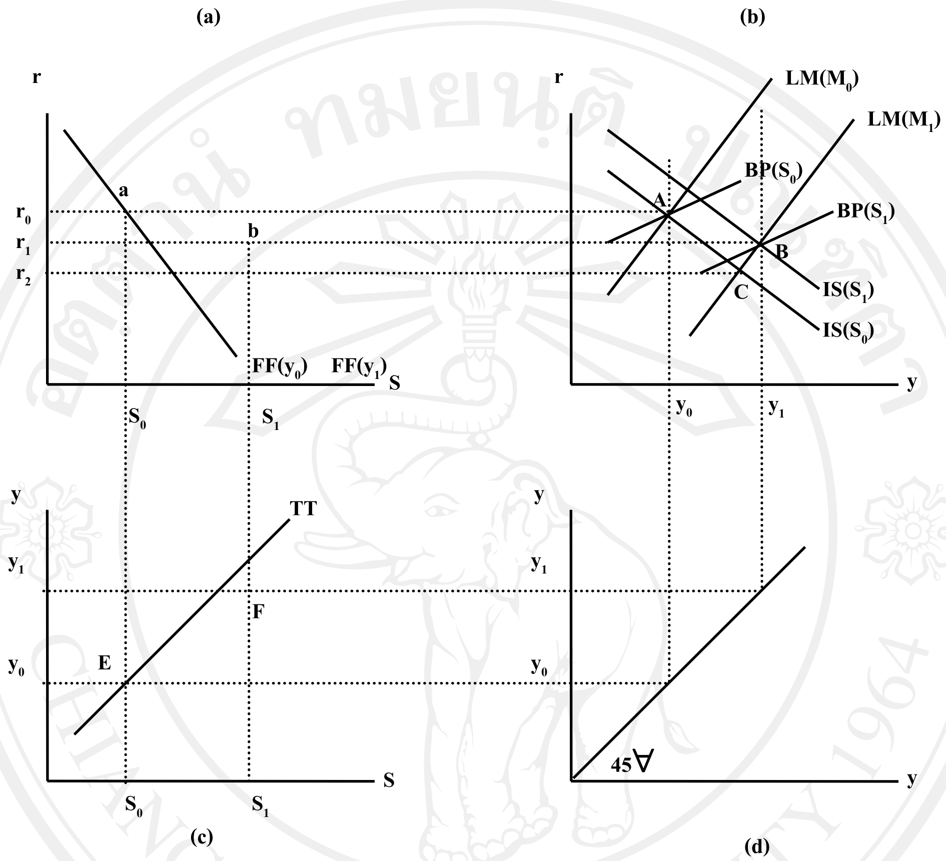

ที่มา: อรุณ เกียระสาร (2544)

จากรูปที่ 2.1 ขนาดการเพิ่มขึ้นของอัตราดอกเบี้ยจะขึ้นอยู่กับ ความยืดหยุ่นต่ออัตราดอกเบี้ยของเงินทุนไหลเข้าสุทธิ หากมีความยืดหยุ่นมากขึ้น BP จะยิ่งแบบราบ ซึ่งหากการเคลื่อนย้ายเงินทุนเป็นไปอย่างสมบูรณ์ การเพิ่มขึ้นของอัตราดอกเบี้ยเพียงน้อยนิดก็จะกระตุ้นให้มีการไหลเข้าของเงินทุนอย่างมาก

อีกด้านหนึ่ง การเพิ่มขึ้นของอัตราแลกเปลี่ยน S (เงินสกุลท้องถิ่นลดค่าลง) จะหมายความว่าอาจจะก่อให้เกิดการเกินดุลบัญชีเดินสะพัดในสัดส่วนที่มากกว่า หรือเกิดการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดในสัดส่วนที่น้อยกว่า ณ ระดับกิจกรรมทางเศรษฐกิจระดับหนึ่ง เช่น y_0 ดังนั้นจะเกิดความต้องการเงินทุนไหลเข้าสุทธิน้อยลง ซึ่งจะมีผลทำให้อัตราดอกเบี้ยลดลงกว่าเดิม ฉะนั้นการเพิ่มของอัตราแลกเปลี่ยน S จะทำให้เส้น BP เคลื่อนย้ายลงมาข้างล่างหรือเลื่อนไปทางขวามือ

ในรูป (a) และ (c) เส้น TT เกิดจากสมการ B = B(y, q) = B(y, S) กรณีที่ระดับราคาคงที่ ซึ่งหมายความว่าในเศรษฐกิจท้องถิ่นนั้นรายได้จะเป็นตัวแบกภาระการปรับตัว ดังนั้นในภาค

ระหว่างประเทศในขณะนี้จะมีรายได้พร้อมกับอัตราแลกเปลี่ยนที่เป็นปัจจัยที่จะกำหนดดุลบัญชีเดินสะพัด เมื่อรายได้เพิ่มสูงขึ้น อัตราแลกเปลี่ยนจะสูงขึ้นตามไปด้วย นั่นคือค่าเงินสกุลท้องถิ่นจะลดลงเพื่อให้บัญชีเดินสะพัดได้ดุล

ในรูป (a) เกิดจากสมการ $F(y, S, r) = 0$ ดุลการชำระเงินเป็นส่วนเชื่ออัตราดอกเบี้ยที่สูง (บัญชีทุนที่ได้เปรียบเทียบหรือมีเงินทุนไหลเข้าเพิ่ม) กับราคาของเงินตราต่างประเทศที่ลดลง (ซึ่งทำให้ภาคต่างประเทศมีความสามารถในการแข่งขันลดลง) ผลก็ทำให้เส้น FF มีความลาดเอียงลาดลงจากซ้ายไปขวา ณ ระดับรายได้ที่กำหนด จะทำให้เส้น FF ขยับไปทางขวามือ เนื่องจากดุลยภาพจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมือมีการลดค่าเงินเพื่อชดเชยมูลค่าอุปสงค์การนำเข้าที่เพิ่มขึ้น

ดุลยภาพจะพิจารณา ณ จุด A, a, E ณ อัตราดอกเบี้ย r_0 และอัตราแลกเปลี่ยน S_0 ดุลการชำระเงินจะอยู่ในดุลภาพ (r_0, a, A, y_0, E, S_0) ซึ่งจะเห็นได้จากการที่จุด a อยู่บนเส้น FF และจุด A อยู่บนเส้น BP นอกจากนี้ ณ อัตราแลกเปลี่ยนแท้จริงที่เกิดขึ้น (q) ตลาดสินค้าจะได้ดุลยภาพดังนั้น AS = AD ไปตามเส้น IS (S_0) ทำให้ส่วนผสม (r_0, y_0) สอดคล้องกับดุลยภาพทั่วไปหรือดุลยภาพรวมในเศรษฐกิจประเทศท้องถิ่น และจากระดับรายได้ y_0 ไปยังเส้น 45° ในรูป (d) และลากต่อไปยังเส้น TT ในรูป (c) จะได้จุด E ซึ่งตั้งอยู่บนเส้น TT จะมีการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดเป็นศูนย์ ณ ส่วนผสมระหว่างอัตราแลกเปลี่ยนและรายได้ในระดับนี้ และไม่มีแนวโน้มว่าจะมีเงินทุนไหลออกหรือไหลเข้าประเทศสุทธิ

จากแนวคิดแบบจำลอง มันเดล-เฟลมมิ่ง ทำให้ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างเงินทุนเคลื่อนย้ายสุทธิกับอัตราแลกเปลี่ยน ซึ่งอธิบายได้ว่าภายใต้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนลอยตัวนั้น การไหลเข้าของเงินทุนจากต่างประเทศจะส่งผลให้เกิดการเกินดุลในบัญชีทุนมากขึ้น ส่งผลให้เกิดการลดลงของอัตราดอกเบี้ยและการลดลงของอัตราแลกเปลี่ยน (ค่าเงินของประเทศแข็งค่าขึ้น ดัชนีค่าเงินที่แท้จริงเพิ่มขึ้น)

2.1.2 แนวคิดแบบจำลองดอร์นบุสช์: ราคาหนืด (The Dornbusch Model : Sticky Price)

แนวคิดของดอร์นบุสช์จะอธิบายการปรับตัวในระยะสั้นและระยะยาวของอัตราแลกเปลี่ยน โดยกล่าวว่าตลาดสินค้าจะมีการปรับตัวไปช้าๆ ในขณะที่ตลาดเงินจะมีการปรับตัวอย่างรวดเร็วในทันทีต่อการเปลี่ยนแปลง ทำให้ตลาดเงินต้องปรับตัวให้เข้ากับภาวะความไม่สมดุลที่เกินขนาด เพื่อชดเชยให้กับความหนืดของการปรับตัวของระดับราคาในตลาดสินค้า เหตุผลก็คือ เมื่อระดับราคาสินค้าถูกกำหนดให้คงที่ในระยะเริ่มแรกแล้ว การเปลี่ยนแปลงในปริมาณเงิน (money stock) ที่เกิดขึ้นจะเท่ากับการเปลี่ยนแปลงในอุปทานเงินตราที่แท้จริงซึ่งผลที่ตามมาก็คือจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในอุปสงค์เงินตราที่แท้จริงตามมาในทันที หากตลาดเงินปรับตัวเข้าสู่ดุลยภาพ การเปลี่ยนแปลงนี้จะสามารถเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อเกิดการปรับตัวขึ้นลงของอัตราดอกเบี้ย โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากผลผลิตถูกสมมติให้คงที่ (อรุณ เกียระสาร, 2544)

อย่างไรก็ดี การหักเหของอัตราดอกเบี้ยของประเทศท้องถิ่นออกจากระดับอัตราดอกเบี้ยโลกนั้นอาจเกิดเพียงชั่วคราว ในที่สุดเมื่อราคาสินค้าเริ่มมีการตอบสนองที่เฉื่อยช้าลง การเปลี่ยนแปลงในอุปทานเงินตราที่แท้จริงก็จะเริ่มปรับตัวเองในทิศทางตรงกันข้าม และส่งผลให้กระบวนการปรับตัวต่างๆเป็นไปในทิศทางตรงกันข้ามเช่นกัน ทำให้อัตราดอกเบี้ย อุปสงค์รวม และอัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริง เคลื่อนกลับไปสู่จุดเริ่มต้น กระบวนการปรับตัวนี้จะสิ้นสุดเมื่อมีค่าที่แท้จริงกับไปสู่ดุลยภาพ และอัตราแลกเปลี่ยนในนาม ณ ระดับดุลยภาพระยะยาวใหม่นี้ก็จะเป็นการสะท้อนถึงส่วนสัดการเปลี่ยนแปลงที่เท่ากันในอุปทานเงินตรา

ตามแนวคิดของดอร์นบุสช์ ที่มองว่าตลาดการเงินจะปรับตัวเร็วกว่าตลาดสินค้าและบริการ ดังนั้นเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงปริมาณเงินขึ้นภายในประเทศจะส่งผลกระทบทันทีต่อระดับอัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริงในระยะสั้น ในขณะที่ตลาดสินค้าและบริการ ระดับราคาค่าจ้างและผลผลิตยังไม่มีการปรับตัวใดๆในระยะสั้นหรือปรับตัวได้อย่างช้าๆ อันเป็นสาเหตุให้อัตราแลกเปลี่ยนในปัจจุบันต่างจากระดับ PPP ในระยะสั้น แต่ในระยะยาวยังคงเป็นไปตาม PPP

โดย ทฤษฎีอำนาจซื้อเสมอภาค หรือ PPP เป็นทฤษฎีที่อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างอัตราแลกเปลี่ยนและราคาสินค้าแต่ละชนิดในแต่ละประเทศ ทฤษฎีนี้ขึ้นอยู่กับกฎของสินค้าราคาเดียว (Law of One Price) ซึ่งหมายถึง ภายใต้ข้อสมมติฐานของตลาดแข่งขันสมบูรณ์ ราคาสินค้าหรือบริการชนิดเดียวกัน ควรมีราคาเดียวเท่ากันในทุกตลาด กล่าวคือ ไม่ว่าสินค้าหรือบริการนั้นจะขายในประเทศไหนก็ตาม ราคาสินค้าหรือบริการนั้นจะต้องเท่ากัน เมื่อคิดอยู่ในรูปสกุลเงินเดียวกัน

จากเหตุผลดังกล่าวเมื่อมีเงินทุนไหลเข้ามาในประเทศมากขึ้น จะทำให้เงินสำรองระหว่างประเทศและปริมาณเงินภายในประเทศขยายตัวมากขึ้นกว่าการขยายตัวของอุปสงค์เงิน

ภายในประเทศ หรือทำให้อุปสงค์เงินตราที่แท้จริงที่เพิ่มขึ้น ซึ่งในระยะสั้นนี้ระดับราคายังไม่สามารถปรับตัวได้ อัตราดอกเบี้ยภายในประเทศจะลดลง อันหมายถึงการลดลงในผลตอบแทนที่คาดว่าจะได้รับจากการลงทุนภายในประเทศ นอกจากนั้นการที่มีปริมาณเงินทุนภายในประเทศเพิ่มขึ้นทำให้มีการคาดการว่าจะเกิดอัตราเงินเฟ้อหรือการลดลงในค่าเงินของประเทศขึ้นในอนาคต ซึ่งทำให้อัตราผลตอบแทนที่คาดว่าจะได้รับจากการลงทุนในต่างประเทศสูงขึ้นจนมาในระยะยาว เมื่อระดับราคาสามารถปรับตัวได้ การที่มีอุปสงค์เงินตราที่แท้จริงมากขึ้นจะทำให้เกิดการใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น ระดับราคาและอัตราเงินเฟ้อภายในประเทศจะค่อยๆปรับตัวสูงขึ้นจนทำให้อุปสงค์เงินตราที่แท้จริงที่เพิ่มขึ้นในตอนแรกค่อยๆลดลง อัตราดอกเบี้ยภายในประเทศจะปรับตัวเพิ่มขึ้นมาสู่ระดับและอัตราแลกเปลี่ยนจะลดลงทำให้ค่าเงินในประเทศต้องเพิ่มขึ้นเพื่อชดเชยผลตอบแทนที่ลดลงจากการลดลงของอัตราดอกเบี้ยในช่วงแรก

จากทฤษฏีนี้จะเห็นได้ว่า ผลของเงินทุนไหลเข้านี้ในช่วงแรกจะทำให้อัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริงต่ำลงเนื่องจากราคาภายในประเทศสูงขึ้น อันเป็นเหตุให้ความสามารถในการแข่งขันของประเทศต่ำลงและตามมาด้วยการขาดดุลบัญชีเดินสะพัด และแม้การปรับตัวเพื่อกลับมาสู่ระดับเดิมสามารถเกิดขึ้นได้ แต่ต้องใช้ระยะเวลา เนื่องจากระดับราคาไม่สามารถปรับตัวได้ทันที

ผลต่ออัตราแลกเปลี่ยนทันที (spot exchange rate) เงินทุนจากต่างประเทศที่ไหลเข้ามา ไม่ว่าจะเพื่อการลงทุนในสินทรัพย์ของประเทศหรือเก็งกำไรในส่วนต่างของอัตราดอกเบี้ยก็ตาม เงินสกุลต่างประเทศเหล่านี้ย่อมถูกเปลี่ยนเป็นเงินสกุลของประเทศก่อน ดังนั้นในช่วงที่มีเงินทุนไหลเข้ามาเป็นจำนวนมากจึงทำให้เกิดความต้องการในเงินสกุลของประเทศสูงขึ้น อันทำให้อัตราแลกเปลี่ยนต่ำลงทันที หรือเงินของประเทศจะมีค่าสูงขึ้นเมื่อเทียบกับต่างประเทศ

ภายหลังเมื่อนักลงทุนต่างประเทศต้องการนำเงินทุนกลับไป จำเป็นต้องแลกเงินเป็นสกุลเงินของตนกลับไป ทำให้ปริมาณเงินในประเทศสูงขึ้น ขณะที่เกิดการเพิ่มขึ้นในอุปสงค์ของเงินสกุลต่างประเทศเช่นกัน เป็นผลให้ค่าเงินของประเทศลดลงหรืออัตราแลกเปลี่ยนที่เป็น forward exchange rate เพิ่มสูงขึ้นเมื่อเกิดการไหลออกของเงินทุนจากต่างประเทศเหล่านั้น

นอกจากนั้นการมองถึงผลกระทบที่มีต่ออัตราแลกเปลี่ยน ยังอาจมองแยกเป็นผลที่เกิดในระยะสั้นและระยะยาวตามลักษณะการปรับตัวที่เกิดขึ้นของระดับราคา คือการมองในระยะสั้นจะมองในช่วงเวลาที่ระดับราคายังไม่ปรับตัวในขณะที่มีการปรับตัวในตลาดการเงินเกิดขึ้น ส่วนในระยะยาวนั้นจะมองว่าระดับราคาจะปรับตัวตามการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในตลาดการเงิน

2.1.3 แนวคิด และวิธีการคำนวณค่าดัชนีค่าเงินที่แท้จริง (Real Effective Exchange Rate: REER)

การคำนวณค่าดัชนีค่าเงินที่แท้จริง (REER) ของประเทศใดประเทศหนึ่งนั้น จะต้องเริ่มจากค่าเงินของประเทศนั้นเทียบกับค่าเฉลี่ยของค่าเงินประเทศคู่ค้าสำคัญถ่วงน้ำหนักด้วยสัดส่วนการค้า โดยนำส่วนต่างเงินเฟ้อของประเทศดังกล่าวและคู่ค้าเข้ามาคำนวณด้วย แล้วเปรียบเทียบค่าที่คำนวณได้กับค่าของดัชนีในปีที่ใช้เป็นปีฐาน (ปกติให้เท่ากับ 100) ซึ่งถือว่าเป็นปีที่อัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริงอยู่ในดุลยภาพ แต่ถ้าดัชนีค่าเงินที่แท้จริงมีค่าสูงกว่าปีฐาน แสดงว่า ค่าเงินในขณะนั้นสูงเกินไป (overvalued) ในทางตรงข้ามหากดัชนีค่าเงินที่แท้จริงต่ำกว่าปีฐาน แสดงว่าค่าเงินในขณะนั้นต่ำเกินไป (undervalued) (เมทินี ศุภสวัสดิ์กุล, 2542) ซึ่งมีสูตรในการคำนวณดังนี้

$$REER = \sum_{i=1}^{n} w_i \times \frac{FC_i}{HC} \times \frac{P}{P_i} \quad \text{โดยที่} \quad \sum_{i=1}^{n} w_i = 1$$

โดย	n	=	จำนวนคู่ค้าสำคัญ
	w_i	=	น้ำหนักของค่าเงินประเทศ i ในสูตรดัชนีค่าเงิน ซึ่งอาจเป็นสัดส่วนการค้า สัดส่วนการส่งออก สัดส่วนการนำเข้าหรือสัดส่วนหนี้ เป็นต้น
	P	=	ระดับราคาสินค้าภายในประเทศ
	p_i	=	ระดับราคาสินค้าในประเทศคู่ค้า i
	$\frac{FC_i}{HC}$	=	ค่าเงินสกุลประเทศ i ต่อ 1 หน่วยสกุลเงินประเทศนั้นๆ

การคำนวณหาค่าดัชนีที่แท้จริง (Real Effective Exchange Rate : REER) นั้น จะต้องเริ่มจากการคำนวณหาค่าดัชนีค่าเงิน (Nominal Effective Exchange Rate : NEER) ก่อนจากนั้นจึงปรับค่าดัชนี NEER ด้วยดัชนีราคาเปรียบเทียบ เพื่อให้ได้ค่า REER ต่อไป ซึ่งค่า NEER ที่คำนวณได้นั้น อาจมีค่าแตกต่างกันไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวิธีการคำนวณและปัจจัยต่างๆ ที่นำมาใช้ในการคำนวณดังนี้

1) วิธีหาค่าเฉลี่ย มี 2 วิธีหลัก คือ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (arithmetic mean) และค่าเฉลี่ยเรขาคณิต (geometric mean) ซึ่งจากผลการศึกษาที่ผ่านมา พบว่า ดัชนีค่าเงินที่คำนวณโดยค่าเฉลี่ยเลขคณิตจะมี upward bias เป็นส่วนใหญ่และมีความผันผวนมากกว่า และการคำนวณโดยค่าเฉลี่ย

เรขาคณิตจะช่วยแก้บกพร่องดังกล่าว จึงเป็นที่ยอมรับและใช้กันทั่วไปในปัจจุบัน (Coughlin and Pollard, 1996 อ้างถึงใน เมทินี ศุภสวัสดิ์กุล, 2542) ซึ่งสูตรการคำนวณค่าเฉลี่ยทั้ง 2 วิธีเป็นดังนี้

ค่าเฉลี่ยเลขคณิต :

$$Index_t^{Agr} = \sum_{i=1}^{n} w_i \left(\frac{E_{it}}{E_{ib}}\right) = w_1\left(\frac{E_{1t}}{E_{1b}}\right) + w_2\left(\frac{E_{2t}}{E_{2b}}\right) + \ldots w_n\left(\frac{E_{nt}}{E_{nb}}\right) \qquad (2.5)$$

ค่าเฉลี่ยเรขาคณิต :

$$Index_t^{Geo} = \prod_{i=1}^{n} \left(\frac{E_{it}}{E_{bt}}\right)^{w_i} = \left(\frac{E_{1t}}{E_{1b}}\right)^{w_1} \times \left(\frac{E_{2t}}{E_{2b}}\right)^{w_2} \times \ldots \left(\frac{E_{nt}}{E_{nb}}\right)^{w_n} \qquad (2.6)$$

โดยที่ E_{it} คือ จำนวนเงินสกุลคู่ค้า i ต่อ 1 หน่วยสกุลเงินของประเทศนั้นๆ (อัตราแลกเปลี่ยน) ณ เวลา t

E_{ib} คือ จำนวนเงินสกุลคู่ค้า i ต่อ 1 หน่วยสกุลเงินของประเทศนั้นๆ (อัตราแลกเปลี่ยน) ณ ปีฐาน

2) จำนวนสกุลเงินของประเทศคู่ค้า ส่วนใหญ่จะครอบคลุมสกุลเงินประมาณ 10-20 สกุล คิดเป็นมูลค่าการค้าไม่ควรต่ำกว่าร้อยละ 80 ของมูลค่าการค้าทั้งหมดของประเทศ งานศึกษาบางชิ้นจะรวมเฉพาะสกุลเงินที่ถูกกำหนดโดยกลไกตลาดเท่านั้น และไม่รวมสกุลเงินที่ผูกค่าไว้กับสกุลเงินที่รวมอยู่ในตะกร้าเงินแล้ว บางการศึกษายังพบว่าดัชนีค่าเงินที่ครอบคลุมสกุลเงินจำนวนมากไม่ได้เป็นเครื่องชี้ที่ดีกว่าดัชนีที่ครอบคลุมสกุลเงินจำนวนน้อยเสมอไป

3) น้ำหนักที่ใช้ถัวเฉลี่ย ส่วนใหญ่จะใช้สัดส่วนการค้าของประเทศคู่ค้าสำคัญสำหรับวิธีการถ่วงน้ำหนัก สามารถทำได้ 4 วิธีดังนี้

3.1) Mutilateral Exchange Rate Model (MERM) เป็นการคำนวณน้ำหนักของแต่ละสกุลเงินจากแบบจำลองทางเศรษฐมิติที่ให้ค่าความยืดหยุ่นต่อราคาของการส่งออกและนำเข้าของประเทศต่างๆที่ทำการค้ากั น ไม่เฉพาะระหว่างประเทศนั้นๆ กับประเทศคู่ค้า แต่รวมไปถึงผลต่อประเทศคู่แข่งด้วย โดย IMF ได้เคยจัดทำดัชนีค่าเงินของประเทศสมาชิกโดยใช้วิธีคำนวณน้ำหนัก อย่างไรก็ตาม วิธีนี้ไม่เป็นที่นิยมในปัจจุบันเท่าที่ควร เนื่องจากความเชื่อถือในความแม่นยำของแบบจำลองในการคำนวณค่าพารามิเตอร์ต่างๆ ลดลง และต้องใช้ข้อมูลขนาดใหญ่ในการประมาณการ

3.2) Bilateral Weight แต่ละสกุลเงินของประเทศคู่ค้าจะถูกถ่วงน้ำหนักในสัดส่วนการค้าระหว่างประเทศคู่ค้านั้นๆ กับประเทศที่ต้องการคำนวณค่าเงินโดยไม่ได้คำนึงถึงประเทศคู่แข่ง เช่น กรณีดัชนีค่าเงินบาท น้ำหนักของแต่ละสกุลเงินในตะกร้า คำนวณได้จากสูตรดังนี้

$$w_i = \frac{X_i + M_i}{\sum_{i=1}^{n}(X_i + M_i)} = \frac{\text{มูลค่าการค้าระหว่างประเทศกับประเทศคู่ค้า i}}{\text{ผลรวมของมูลค่าการค้ากับประเทศคู่ค้าทั้งหมด n ประเทศ (ในดัชนีค่าเงิน)}}$$

โดยที่ X_i คือ มูลค่าการส่งออกของประเทศไทยไปยังประเทศ i

M_i คือ มูลค่าการนำเข้าของประเทศจากประเทศ i

n คือ จำนวนประเทศคู่ค้าสำคัญที่รวมอยู่ในดัชนีค่าเงิน

3.3) Mutilateral Weight จะคำนึงถึงการแข่งขันในตลาดอื่นๆ นอกเหนือจากการแข่งขันระหว่างไทยกับคู่ค้า สามารถคำนวณได้จากสูตรดังนี้

$$w_i = \frac{WX_i + WM_i}{\sum_{i=1}^{n}(WX_i + WM_i)}$$

$$= \frac{\text{มูลค่าการค้าของประเทศคู่ค้า I กับประเทศต่างๆทั่วโลก}}{\text{ผลรวมของมูลค่าของประเทศคู่ค้าทั้งหมด n ประเทศ (ในดัชนีค่าเงิน) กับประเทศต่างๆทั่วโลก}}$$

โดยที่ WX_i คือ มูลค่าการส่งออกของประเทศ i ไปยังประเทศต่างๆ ทั่วโลก

WM_i คือ มูลค่าการนำเข้าของประเทศ i จากประเทศต่างๆ ทั่วโลก

3.4) Double Weight เป็นวิธีการถ่วงน้ำหนักที่คำนึงถึงการแข่งขันจากตลาดอื่นทั่วโลกนอกเหนือจากตลาดในประเทศผู้นำเข้า แต่ก็ไม่ได้ให้ความสำคัญกับตลาดเหล่านั้นมากเกินไป ซึ่ง IMF และ J.P. Morgan ได้ร่วมกันสร้างดัชนีนี้ขึ้นมา โดยใช้คำนวณดัชนีค่าเงินของดอลลาร์สหรัฐฯ (Export – weighted Index) ได้แก่

$$USindex = \prod_{i=1}^{n}\left(\frac{SI_i}{\$}\right)^{w_i}$$

โดยที่ w_i = สัดส่วนการส่งออกของสหรัฐฯ ไปยังประเทศคู่ค้า i

$$= \frac{\text{มูลค่าการส่งออกของสหรัฐฯ ไปยังประเทศคู่ค้า i}}{\text{มูลค่าการส่งออกทั้งหมดของสหรัฐฯ}}$$

n = จำนวนประเทศที่นำเข้าสินค้า

$$SI_i = \prod_{j=1}^{m} \left(\frac{TC_j}{TP_i} \right)^{y_j}$$

โดยที่ SI_i = ดัชนีค่าเงินของประเทศคู่ค้า i ที่นำเข้าสินค้าจากสหรัฐฯ

$\frac{TC_j}{TP_i}$ = จำนวนสกุลเงินของประเทศ j (ยกเว้นสหรัฐฯ) ซึ่งส่งสินค้ามายังประเทศ i เทียบกับหนึ่งหน่วยสกุลเงินของประเทศ i

y_j = สัดส่วนการนำเข้าของประเทศ i จากประเทศ j

$$= \frac{\text{มูลค่าการส่งออกของสหรัฐฯ ไปยังประเทศคู่ค้า i}}{\text{มูลค่าการส่งออกทั้งหมดของสหรัฐฯ}}$$

m = จำนวนประเทศที่ส่งสินค้าออกไปยังประเทศ i (ยกเว้นสหรัฐฯ)

4) ดัชนีราคา ในการคำนวณดัชนีค่าเงินที่แท้จริง (REER) จะต้องใช้ดัชนีราคาเป็นตัวปรับดัชนีค่าเงินในรูป nominal term (NEER) หากวัตถุประสงค์ของการสร้างดัชนีค่าเงินที่แท้จริงเพื่อวัดถึงระดับความสามารถในการแข่งขันทางการค้า ดัชนีราคาที่ใช้ตามทฤษฎีควรเป็นดัชนีราคาสินค้าออก(Export Price Index) อย่างไรก็ตามดัชนีราคาสินค้าออกมีข้อจำกัดในเรื่อง Sampling bias กล่าวคือ สินค้าที่อยู่ในตะกร้าดัชนีราคาสินค้าออก จะครอบคลุมเฉพาะสินค้าที่ส่งออกไปแล้ว (traded goods) เท่านั้น แต่ไม่ได้ครอบคลุมไปถึงสินค้าที่มีศักยภาพในการส่งออก (exportable goods) ด้วย

ดัชนีราคาสินค้าประเภทอื่นที่ครอบคลุมชนิดสินค้ามากกว่า (Aggregate Price Deflator) เช่น ดัชนีราคาสินค้าขายส่ง (Wholesale Price Index) ดัชนีราคาผลิตภัณฑ์ภายในประเทศ (GDP Deflator) และต้นทุนค่าแรงต่อหนึ่งหน่วย (Unit Labor Cost) จะมีปัญหาดังกล่าวน้อยกว่า อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติ ดัชนีเหล่านี้มีข้อจำกัดในเรื่องของความล่าช้าและความถี่ของข้อมูลประกอบกับความสอดคล้องกันของประเภทสินค้าในตะกร้าของประเทศต่างๆ สำหรับต้นทุนค่าแรงต่อหน่วยส่วนใหญ่จะมีข้อมูลเฉพาะภาคอุตสาหกรรม ดังนั้นในการคำนวณและการประมาณดัชนีค่าเงินที่แท้จริงในทางปฏิบัติ มักใช้ดัชนีราคาสินค้าผู้บริโภค (Consumer Price Index) เนื่องจากข้อได้เปรียบ

ในเรื่องความรวดเร็วของข้อมูล ประกอบกับข้อมูลประมาณการอัตราเงินเฟ้อในอนาคตของประเทศส่วนใหญ่มักอิงกับการเปลี่ยนแปลงดัชนีราคาผู้บริโภค

สำหรับดัชนีค่าเงินที่แท้จริงที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ จัดทำโดยการถ่วงน้ำหนักด้วยสัดส่วนการค้าเฉลี่ย ซึ่งคำนวณจากค่าเฉลี่ยเรขาคณิต ของอัตราแลกเปลี่ยนบาทต่อเงินสกุลของประเทศคู่ค้าสำคัญของไทย 21 ประเทศ ซึ่งครอบคลุมประมาณร้อยละ 90 ของมูลค่าการค้าและการส่งออกทั้งหมดของไทย โดยส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 10 ได้กระจายเพิ่มน้ำหนักให้กับ 21 ประเทศคู่ค้าตามสัดส่วนการค้าของแต่ละประเทศเหล่านั้นจนผลรวมของน้ำหนักเท่ากับร้อยละ 100 ดัชนีค่าเงินบาทที่ใช้ครั้งนี้จึงมีลักษณะการคำนวณน้ำหนักเป็น Bilateral weight

สำหรับปีฐานที่ใช้คือ ปี พ.ศ. 2537 ซึ่งเป็นปีที่ดุลบัญชีเดินสะพัดขาดดุลร้อยละ 5.6 ของ GDP จึงเป็นปีที่เศรษฐกิจค่อนข้างมีเสถียรภาพ นอกจากนี้ยังเป็นปีที่เศรษฐกิจระหว่างประเทศของไทยได้รับผลกระทบจากปัจจัยอื่นนอกเหนือจากปัจจัยทางเศรษฐกิจน้อยกว่าปีอื่นโดยเปรียบเทียบ โดยสามารถแสดงรายละเอียดในการคำนวณได้ ดังนี้

สูตรการคำนวณดัชนีค่าเงินบาท (กรณี Trade – weight index และปี พ.ศ. 2537 เป็นปีฐาน)

$$NEER_t = \frac{\prod_{i=1}^{21}\left(\frac{FC_i}{B}\right)_t^{w_i}}{\prod_{i=1}^{21}\left(\frac{FC_i}{B}\right)_{2537}^{w_i}} \times 100$$

$$= \frac{\left[\left(\frac{FC_1}{B}\right)^{w_1} \times \left(\frac{FC_2}{B}\right)^{w_2} \times \ldots \left(\frac{FC_{22}}{B}\right)^{w_{21}}\right]_t}{\left[\left(\frac{FC_1}{B}\right)^{w_1} \times \left(\frac{FC_2}{B}\right)^{w_2} \times \ldots \left(\frac{FC_{22}}{B}\right)^{w_{21}}\right]_{2537}} \times 100$$

โดยที่ $\frac{FC_i}{B}$ = จำนวนเงินสกุลประเทศคู่ค้า i ต่อ 1 บาท

w_i = สัดส่วนการค้าเฉลี่ยในช่วงปี พ.ศ. 2538 - 2540 ของไทยกับประเทศ i

$$= \left[\frac{\text{มูลค่าส่งออกและนำเข้าของไทยกับประเทศ i}}{\text{ผลรวมของมูลค่าส่งออกและนำเข้าของไทย}}\right]_{\text{ค่าเฉลี่ย ปี 2538-2540}}$$

และเทียบค่าเฉลี่ยกับ ปี พ.ศ. 2537 โดยให้เท่ากับ 100 คือปีฐาน

$$RPCI_t \quad | \quad \frac{\left(\frac{CPI_1^{w_1}\,\Delta CPI_2^{w_2}\,\Delta \ldots CPI_{21}^{w_{21}}}{CPI_{TH}}\right)_t}{\left(\frac{CPI_1^{w_1}\,\Delta CPI_2^{w_2}\,\Delta \ldots CPI_{21}^{w_{21}}}{CPI_{TH}}\right)_{2537}} \Delta 100$$

โดยที่ $CPI_{1,\ldots,}CPI_{21}$ = ดัชนีราคาสินค้าผู้บริโภคของประเทศคู่ค้าที่ 1 – 21

CPI_{TH} = ดัชนีราคาสินค้าผู้บริโภคของไทย

$$REER_t \quad | \quad \frac{NEER_t}{RPCI_t}$$

โดยที่ $REER$ = Real Effective Exchange Rate Index

$NEER$ = Nominal Effective Exchange Rate Index

$RPCI$ = Relative Price Index

2.1.4 กรอบแนวคิดทฤษฎีในการวิเคราะห์ทางเศรษฐมิติ

1) การทดสอบ Unit Root

นัยที่สำคัญของการทดสอบ Unit Root ต่อการวิเคราะห์ทางเศรษฐมิติก็คือ ถ้าหากพบว่าข้อมูลใดมีลักษณะเป็นข้อมูลอนุกรมเวลาในลักษณะที่ไม่นิ่ง Non – stationary คือมี integrated of order เท่ากับ 1 หรือ I (1) จำเป็นต้องปรับข้อมูลเหล่านั้นให้เป็น Stationary process เสียก่อน แล้วจึงจะทำการประมวลผลทางเศรษฐมิติต่อไป ยกเว้นเฉพาะในกรณีที่ตัวแปรเหล่านั้นมีความสัมพันธ์ในเชิงดุลยภาพระยะยาว ทั้งนี้เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาทางด้านความสัมพันธ์ที่ไม่แท้จริง (Spurious relationships)

การทดสอบ Unit Root หรืออันดับความสัมพันธ์ของข้อมูล นิยมทดสอบด้วยวิธีของ Dickey and Fuller เนื่องจากใช้ได้กับการศึกษาที่มีจำนวนข้อมูลไม่มากนัก เหมาะสมกับการประยุกต์ใช้กับการวิเคราะห์เชิงประจักษ์ในกรณีของประเทศกำลังพัฒนา ที่มักประสบปัญหาความพอเพียงของข้อมูล สามารถแบ่งออกได้ 2วิธี ดังนี้

วิธีที่ 1 Dickey - Fuller Test (DF) เริ่มต้นด้วยการประมาณการ Autoregressive Model ซึ่งมีสมการที่ต้องการทดสอบอยู่ 3 สมการ (At level) คือ

$\div X_t \mid \chi X_{t41}\, 2\, \kappa_t$ (random walk process) (2.7)

$\div X_t \mid \zeta\, 2 \chi X_{t41}\, 2\, \kappa_t$ (random walk with drift) (2.8)

$$\div X_t \mid \zeta\ 2\ \eta t\ 2\ \chi X_{t41}\ 2\ \kappa_t \text{ (random walk with drift and linear time trend)} \quad (2.9)$$

โดยที่

$\div X_{t\,t}$	=	first differencing ของตัวแปรที่ทำการศึกษา
$\zeta,\ \eta, \chi$	=	ค่า Parameters
t	=	แนวโน้มเวลา (Time trend)
κ_t	=	ตัวแปรสุ่ม (error terms) ที่มีค่าเฉลี่ยเท่ากับศูนย์และค่าความแปรปรวนคงที่

ในการทดสอบจะพิจารณาค่า χ โดยเปรียบเทียบกับค่า t – statistics ที่คำนวณได้ กับค่าที่เหมาะสมอยู่ในตาราง Dickey – Fuller ซึ่งมีสมมุติฐานการทดสอบดังนี้

สมมติฐานหลัก	H_0	:	$\chi = 0$	: non – stationary
สมมติฐานรอง	H_1	:	$\chi < 0$	: stationary

ถ้ายอมรับ H_0 จะได้ว่าตัวแปรที่สนใจมี Unit root หรือมีลักษณะเป็น non – stationary
ถ้ายอมรับ H_1 จะได้ว่าตัวแปรที่สนใจไม่มี Unit root หรือมีลักษณะเป็น stationary

วิธีที่ 2 Augmented Dickey - Fuller Test (ADF) เป็นวิธีที่ใช้ทดสอบการหาค่า Unit Root ได้ดีกว่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่ ตัวแปรสุ่ม (error terms) κ_t มีความสัมพันธ์กันเองในระดับสูง หรือ แบบจำลองที่ใช้ในการทดสอบมีปัญหา autocorrelation ดังนั้นเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวจึงทำการปรับสมการใหม่ โดยใส่ตัวแปรล่า (lag) เข้าไปในลำดับที่สูงขึ้น ได้สมการ 3 รูปแบบดังนี้

$$\div X_t = \chi X_{t41}\ 2 \sum_{i\mid 1}^{p} \lambda_i \div X_{t4i}\ 2\ \kappa_t \quad \text{(random walk process)} \quad (2.10)$$

$$\div X_t = \zeta\ 2\ \chi X_{t41}\ 2 \sum_{i\mid 1}^{p} \lambda \div X_{t4i}\ 2\ \kappa_t \quad \text{(random walk with drift)} \quad (2.11)$$

$$\div X_t = \zeta\ 2\ \eta\ 2\ \chi X_{t41}\ 2 \sum_{i\mid 1}^{p} \lambda_i \div X_{t4i}\ 2\ \kappa_t \text{ (random walk with drift - and linear time trend)} \quad (2.12)$$

โดยที่ $\div X_t$ = ค่าความแตกต่างครั้งที่ 1 ของตัวแปรที่ทำการศึกษา

X_t = ข้อมูลตัวแปร ณ เวลาที่ t

X_{t41} = ข้อมูลตัวแปร ณ เวลาที่ t - 1

$\zeta,\ \eta, \chi, \lambda$ = ค่าคงที่ หรือค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปร

t = ค่าแนวโน้มเวลา (Time trend)

κ_t = ตัวแปรสุ่ม (error terms) ที่มีค่าเฉลี่ยเท่ากับศูนย์และค่าความแปรปรวนคงที่

ซึ่งจำนวน lagged term (p) ที่เพิ่มเข้าไปในสมการจะขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของแต่ละงานวิจัยหรือสามารถใส่จำนวน lag ไปได้จนกว่าส่วนของค่าความคลาดเคลื่อนจะไม่เกิดปัญหา autocorrelation

การทดสอบจะพิจารณาค่า χ โดยเปรียบเทียบค่า t – statistic ที่คำนวณได้กับค่าวิกฤต MacKinnon (MacKinnon critical values) มีสมมติฐานในการทดสอบ ดังนี้

สมมติฐานหลัก	H_0	:	$\chi = 0$	: non – stationary
สมมติฐานรอง	H_1	:	$\chi < 0$	: stationary

ในกรณีที่ไม่สามารถปฏิเสธสมมติฐานหลักที่ตั้งไว้ได้ (H_0) แสดงว่าตัวแปรทางเศรษฐกิจนั้นๆมีลักษณะเป็น Non – stationary หรือมี Unit root เมื่อสามารถสรุปได้ว่าข้อมูลตัวแปรทุกตัวมี order of integration ที่เท่าใด ก็จะทำการทดสอบโดยวิธี Vector Autoregression (VAR) ในขั้นตอนต่อไป

2) Vector Autoregression (VAR)

Johnston and Dinardo (1997) ได้กล่าวว่า ถ้าเรามี columm vector ซึ่งมีตัวแปรที่แตกต่างกัน k ตัว $y_t \mid \Psi y_{1t} y_{2t} \ldots y_{kt} \beta$ และเราสร้างแบบจำลองของเวกเตอร์นี้ในรูปของค่าที่ผ่านมาในอดีตของเวกเตอร์ดังกล่าวนี้ ผลที่ได้ก็คือ Vector Autoregression (VAR) VAR(p) process สามารถเขียนได้ดังนี้

$$y_t = m\,2\,A_1 y_{t41}\,2\,A_2 y_{t42}\,2 \ldots 2\,A_p y_{t4p}\,2\,\kappa_t \qquad (2.13)$$

โดยที่ A_t = $k \Delta k$ matrix ของสัมประสิทธิ์

$m \quad = \quad k\,\Delta 1$ vector ของค่าคงตัวหรือค่าคงที่ (constants)

$\kappa \quad = \quad k\,\Delta 1$ ของ white noise process โดยที่คุณสมบัติดังนี้

$$\mathrm{E}(\kappa_t) \quad = \quad 0 \text{ สำหรับทุกค่าของ } t$$

$$\mathrm{E}(\kappa_t \kappa_s \Re) \quad = \quad \left[\frac{\mathrm{T} \quad s \mid t}{0 \quad s \prod t} \right. \tag{2.14}$$

โดยที่ T = เมทริกซ์ความแปรปรวนร่วมซึ่งถูกสมมุติให้มีลักษณะเป็นบวกแน่นอน (positive definite) สำหรับ κ_t นั้นจะมีลักษณะ serially uncorrelated แต่อาจจะเป็น contemporaneously correlated ได้ (Johnston and Dinardo , 1997)

วิธีการของ VAR นี้ดูเบื้องต้นจะเหมือนกับ simultaneous-equation modeling ในลักษณะที่ว่าเราพิจารณาหลายตัวแปรภายใน (several endogenous variables) พร้อมๆกัน แต่ว่าใน VAR นั้นแต่ละตัวแปรภายใน (endogenous variables) จะถูกอธิบายโดยค่าล่าหรือค่าล้าหลัง (lagged values) หรือค่าในอดีต (past values) ของตัวแปรภายในนั้น และค่าล้าหรือค่าล้าหลังของตัวแปรภายในอื่นๆ (all other endogenous variables) ในแบบจำลอง โดยปกติแล้วจะไม่มีตัวแปรภายนอก (exogenous variables) ในแบบจำลอง (Gujarati, 2003)

Ender (1995) ได้ยกตัวอย่างระบบอย่างง่ายที่มีสองตัวแปรดังนี้

$$y_t \quad | \quad b_{10}\ 4\ b_{12} z_t\ 2\ \nu_{11} y_{t41}\ 2\ \nu_{12} z_{t41}\ 2\ \kappa_{yt} \tag{2.15}$$

$$z_t \quad | \quad b_{20}\ 4\ b_{21} y_t\ 2\ \nu_{21} y_{t41}\ 2\ \nu_{22} z_{t41}\ 2\ \kappa_{zt} \tag{2.16}$$

โดยที่มีข้อสมมุติว่า

$\not\in$ ทั้ง y_t และ z_t จะมีลักษณะนิ่ง

$\not\in$ κ_{yt} และ κ_{zt} คือ white noise disturbance โดยมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) เท่ากับ ω_y และ ω_z ตามลำดับ และ

$\not\in$ $''\kappa_{yt}$€ และ $''\kappa_{zt}$€จะเป็น uncorrelated white- noise disturbance

สมการ (2.15) และ (2.16) ก็คือ first-order vector autoregression (VAR) เนื่องจากความยาวของความล่า (lag length) ที่ยาวที่สุดมีค่าเท่ากับ 1 โครงสร้างของระบบได้รวมข้อมูลที่สะท้อนกลับ (feed back) เนื่องจาก y_t และ z_t ถูกอนุญาตให้มีผลกระทบซึ่งกันและกัน ยกตัวอย่างเช่น $4\,b_{12}$ คือ

ผลกระทบในช่วงเวลาเดียวกัน (หรือในเวลาเดียวกัน) ของการเปลี่ยนแปลงของ z_t ต่อ y_t และ ν_{21} ก็คือ ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงใน y_{t41} หนึ่งหน่วยต่อ z_t จะสังเกตได้ว่า κ_{yt} และ κ_{zt} คือ pure innovation หรือ (shocks) ใน y_t และ z_t ตามลำดับ และแน่นอนที่สุดถ้า b_{21} ไม่เท่ากับศูนย์ κ_{yt} ก็จะมีผลกระทบซึ่งเกิดขึ้นในเวลาเดียวกันโดยทางอ้อม (an indirect contemporaneous effect) ต่อ z_t และ ถ้า b_{12} ไม่เท่ากับศูนย์ κ_{zt} จะมีผลกระทบในเวลาเดียวกันโดยทางอ้อม ต่อ y_t

สมการ (2.15) และ (2.16) ไม่ใช่สมการรูปแบบลดรูป (reduced - form equation) เนื่องจาก y_t มีผลกระทบในเวลาเดียวกันต่อ z_t และ z_t ก็มีผลกระทบในเวลาเดียวกันต่อ y_t จากสมการ (2.15) และ (2.16) เราเขียนในรูปเมทริกซ์ได้ดังนี้

$$\begin{pmatrix} 1 & b_{12} \\ b_{21} & 1 \end{pmatrix}\begin{pmatrix} y_t \\ z_t \end{pmatrix} \mid \begin{pmatrix} b_{10} \\ b_{20} \end{pmatrix} 2 \begin{pmatrix} \nu_{11} & \nu_{12} \\ \nu_{21} & \nu_{22} \end{pmatrix}\begin{pmatrix} y_{t41} \\ z_{t41} \end{pmatrix} 2 \begin{pmatrix} \kappa_{yt} \\ \kappa_{zt} \end{pmatrix}$$

หรือ

$$Bx_t \mid \mathrm{B}_0 \, 2 \, \mathrm{B}_1 x_{t41} \, 2 \, \kappa_t$$

โดยที่

$$B \mid \begin{pmatrix} 1 & b_{12} \\ b_{21} & 1 \end{pmatrix}, \qquad x_t \mid \begin{pmatrix} y_t \\ z_t \end{pmatrix}, \qquad \mathrm{B}_0 \mid \begin{pmatrix} b_{10} \\ b_{20} \end{pmatrix}$$

$$\mathrm{B}_1 \mid \begin{pmatrix} \nu_{11} & \nu_{12} \\ \nu_{21} & \nu_{22} \end{pmatrix}, \qquad \kappa_t \mid \begin{pmatrix} \kappa_{yt} \\ \kappa_{zt} \end{pmatrix}$$

คูณข้างหน้าด้วย B^{41} จะทำให้เราได้แบบจำลอง Vector Autoregressive (VAR) ในรูปแบบมาตรฐานทั่วไปนั่น คือ

$$x_t \mid A_0 \, 2 \, A_1 x_{t41} \, 2 \, e_t \qquad (2.17)$$

โดยที่ $A_0 \mid B^{41}\mathrm{B}_0$

$$A_1 = B^{-1}\mathrm{B}_1$$
$$e_t = B^{-1}\kappa_t$$

Enders (1995) ใช้สัญลักษณ์ดังนี้

a_{io} = สมาชิกที่ i ของเวกเตอร์ (Vector) A_0

a_{ij} = สมาชิกใน row ที่ i และ column ที่ j ของเมทริกซ์ A_1

e_{it} = สมาชิกที่ i ของเวกเตอร์ (vector) e_t

การใช้สัญลักษณ์ใหม่ ทำให้เราสามารถเขียนสมการ (2.15) และ (2.16) ได้ใหม่ดังนี้

$$y_t = a_{10} + a_{11}y_{t-1} + a_{12}z_{t-1} + e_{1t} \quad (2.18)$$
$$z_t = a_{20} + a_{21}y_{t-1} + a_{22}z_{t-1} + e_{2t} \quad (2.19)$$

สมการ (2.15) และ (2.16) เราเรียกว่า structural VAR หรือ primitive system ส่วนสมการ (2.18) และ (2.19) เราเรียกว่า VAR ในรูปแบบมาตรฐาน (standard form) สิ่งที่สำคัญที่เราจะลืมไม่ได้ก็คือ พจน์ความคลาดเคลื่อน (error term) ซึ่ง e_{1t} และ e_{2t} แต่ละตัวจะประกอบไปด้วย shocks κ_{yt} และ κ_{zt} และเนื่องจาก $e_t = B^{-1}\kappa_t$ เราสามารถเขียนได้ดังนี้

$$e_{1t} = (\kappa_{yt} - b_{12}\kappa_{zt})/(1 - b_{12}b_{21}) \quad (2.20)$$
$$e_{2t} = (\kappa_{zt} - b_{21}\kappa_{yt})/(1 - b_{12}b_{21}) \quad (2.21)$$

เนื่องจาก κ_{yt} และ κ_{zt} เป็น white - noise process สิ่งที่ตามมาก็คือว่า e_{1t} และ e_{2t} มีค่าเฉลี่ย (mean) เท่ากับศูนย์ ความแปรปรวนคงที่หรือคงตัว (constant variances) และไม่มี serial correlation ในแต่ละตัว ในการหาคุณสมบัติของ $\{e_{1t}\}$ เราสามารถหาได้โดยการหาค่าคาดหมาย (expected value) ของสมการ (2.20) จะได้

$$Ee_{1t} = E(\kappa_{yt} - b_{12}\kappa_{zt})/(1 - b_{12}b_{21}) = 0 \quad (2.22)$$

ความแปรปรวน (variance) ของ e_{1t} จะมีค่าเท่ากับ

$$
\begin{aligned}
Ee_{1t} &= E[(\kappa_{yt} - b_{12}\kappa_{zt})/(1 - b_{12}b_{21})]^2 \\
&= (\omega_y^2 + b_{12}^2\omega_z^2)/(1 - b_{12}b_{21})^2
\end{aligned}
\tag{2.23}
$$

จะเห็นได้ว่าความแปรปรวนของ e_{1t} เป็นอิสระกับเวลา (time-independent) autocovariance ของ e_{1t} และ e_{1t-i} โดยที่ i $\neq$ 0 คือ

$$
Ee_{1t}e_{1t-i} = E[(\kappa_{yt} - b_{12}\kappa_{zt})(\kappa_{yt-i} - b_{12}\kappa_{zt-i})]/(1 - b_{12}b_{21})^2 = 0 \tag{2.24}
$$

จะเห็นได้ว่า e_{1t} เป็น stationary process ด้วยค่าเฉลี่ย (mean)เท่ากับศูนย์ ความแปรปรวนคงที่หรือคงตัว (constant variance) และมี autocovariances ทั้งหมดเท่ากับศูนย์ และในทำนองเดียวกันเราก็สามารถแสดงให้เห็นว่า e_{2t} เป็น stationary process ด้วยค่าเฉลี่ย (mean)เท่ากับศูนย์ ความแปรปรวนคงที่หรือคงตัว (constant variance) และมี autocovariances ทั้งหมดเท่ากับศูนย์เช่นกัน (Enders, 1995) Enders ได้ย้ำว่าจุดสำคัญที่ควรจะบันทึกไว้ก็คือ e_{1t} และ e_{2t} นั้นมีสหสัมพันธ์กัน โดยความแปรปรวนร่วมของทั้งพจน์ดังกล่าวสามารถหาได้ดังนี้

$$
\begin{aligned}
Ee_{1t}e_{2t} &= E[(\kappa_{yt} - b_{12}\kappa_{zt})(\kappa_{yt-i} - b_{12}\kappa_{yt})]/(1 - b_{12}b_{21})^2 \\
&= -(b_{21}\omega_y^2 + b_{12}\omega_z^2)/(1 - b_{12}b_{21})^2
\end{aligned}
\tag{2.25}
$$

โดยทั่วไปแล้วสมการ (2.25) จะมีค่าไม่เท่ากับศูนย์ ดังนั้น shocks ทั้งสองจึงมีความสัมพันธ์กัน ความสัมพันธ์ดังกล่าว สมการ (2.25) จะมีค่าเท่ากับศูนย์ก็ต่อเมื่อ $b_{12} = b_{21} = 0$ นั่นคือ ถ้าไม่มีผลกระทบในเวลาเดียวกัน (contemporaneous effects) ของ y_t ต่อ z_t และ z_t ต่อ y_t นั่นคือ shocks ทั้งสองก็จะไม่มีความสัมพันธ์กัน

Enders ได้นิยามเมทริกซ์ความแปรปรวนความแปรปรวนร่วม (variance-covariance matrix) ของ e_{1t} และ e_{2t} ดังนี้

$$
\Sigma = \begin{bmatrix} \mathrm{var}(e_{1t}) & \mathrm{cov}(e_{1t}, e_{2t}) \\ \mathrm{cov}(e_{1t}, e_{2t}) & \mathrm{var}(e_{2t}) \end{bmatrix}
$$

เนื่องจากสมาชิกทั้งหมดของ Σ ไม่ขึ้นกับเวลา (time-independent) เราสามารถเขียน Σ ในรูปแบบที่กระชับหรือกะทัดรัด ได้ดังนี้

$$\Sigma = \begin{bmatrix} \omega_1^2 & \omega_{12} \\ \omega_{21} & \omega_2^2 \end{bmatrix}$$

โดยที่ $\mathrm{var}(e_{it}) = \omega_i^2$ และ $\omega_{12} = \omega_{21} = \mathrm{cov}(e_{1t}, e_{2t})$ (Enders, 1995, pp296-297)

ความมีเสถียรภาพและความนิ่ง (stability and stationarity)

ในแบบจำลอง first-order autoregressive model

$$y_t = a_0 + a_1 y_{t-1} + \varepsilon_t$$

เงื่อนไขความมีเสถียรภาพ (stability condition) ก็คือว่า a_1 จะต้องน้อยกว่า 1 ในค่าสัมบรูณ์ (absolute value) Enders กล่าวว่ามีความคล้ายกันโดยตรงระหว่างเงื่อนไขความมีเสถียรภาพนี้และเมทริกซ์ A_1 ในแบบจำลอง first-order VAR สมการ (2.17) และกล่าวเพิ่มเติมว่าด้วยการใช้ brute force method เพื่อหาผลเฉลยของระบบ, เราก็ iterate สมการ (2.17) ถอยหลังซึ่งจะได้

$$\begin{aligned} x_t &= A_0 + A_1(A_0 + A_1 x_{t-2} + e_{t-2}) + e_t \\ &= (I + A_1)A_0 + A_1^2 x_{t-2} + A_1 e_{t-1} + e_t \end{aligned}$$

โดยที่ $I = 2 \times 2$ เมทริกซ์เอกลักษณ์ (identity marix)
หลังจาก n iteration จะได้

$$x_t = (I + A_1 + \dots + A_1^n)A_0 + \sum_{i=0}^{n} A_1^i e_{t-i} + A_1^{n+1} x_{t-n-1}$$

ขณะที่เรา iterate backward ต่อไป เราจะพบว่า การที่จะมีการลู่เข้า (convergence) นั้น A_1^n จะต้องอันตรธานหายไป เมื่อ n เข้าใกล้อนันต์ (infinity) ดังที่ Enders ได้แสดงไว้ดังข้างล่างความมีเสถียรภาพนั้นต้องมีว่าราก (roots) ของ $(1 - a_{11}L)(1 - a_{22}L) - (a_{12}a_{21}L^2)$ อยู่นอกวงกลมหน่วย (unit circle) (สำหรับเงื่อนไขความมีเสถียรภาพสำหรับระบบที่เป็น higher-order นั้น โปรดดูจากภาคผนวก 6 ของ Enders) ในขณะนี้สมมุติว่าเงื่อนไขความมีเสถียรภาพเป็นจริงเราก็สามารถเขียน particular solution สำหรับ x_t ได้ดังนี้

$$x_t \quad | \quad \sigma 2 \underset{i|\,0}{\overset{\leftarrow}{\text{——}}} A_1^i e_{t4i} \qquad (2.26)$$

โดยที่ $\sigma |$ Ψ$\bar{y}\ \bar{z}$β$^{\Re}$

และ $\bar{y} |$ Ψ$_{10}(1\,4\,a_{22})\,2\,a_{12}a_{20}$β$/ \div$

$\bar{z} |$ Ψ$_{20}(1\,4\,a_{11})\,2\,a_{21}a_{10}$β$/ \div$

$\div\, |\ (1\,4\,a_{11})(1\,4\,a_{22})\,4\,a_{12}a_{21}$

หาค่าคาดหมาย (expected value) ของสมการ (2.26) ค่าเฉลี่ยแบบไม่มีเงื่อนไข (unconditional mean of x_t) ก็คือ σ เพราะฉะนั้นค่าเฉลี่ยแบบไม่มีเงื่อนไขของ y_t และ z_t ก็คือ $\bar{y}$ และ $\bar{z}$ ตามลำดับ สำหรับความแปรปรวนและความแปรปรวนร่วมของ y_t และ z_t สามารถหาได้ดังนี้ในขั้นแรกสร้างเมทริกซ์ความแปรปรวน ความแปรปรวนร่วม (variance-covariance matrix) ดังนี้

$$f(x_t\ 4\ \sigma)^2 \quad | \quad f\left(\underset{i|\,0}{\overset{\leftarrow}{\text{——}}} A_1^i e_{t4i}\right\}$$

และเราทราบว่า

$$f e_t^2 \quad | \quad f\left(\frac{e_{1t}}{e_{2t}}\right\}\Psi_{1t} \quad e_{2t}\,\beta$$

และเนื่องจาก $f e_t e_{t41}\ |\ 0$ สำหรับ $i \prod 0$ เราจะได้ว่า

$$f(x_t\ 4\ \sigma)^2 \quad | \quad (I\ 4\ A_1^2\ 2\ A_1^4\ 2\ A_1^6\ 2\ \ldots)\text{O}$$
$$| \quad (I\ 4\ A_1^2)^{41}\text{O}$$

โดยที่เราสมมุติว่าเงื่อนไขความมีเสถียรภาพเป็นจริง ดังนั้น A_1^n จะเข้าใกล้ศูนย์ในขณะที่ n เข้าใกล้อนันต์ (infinity)

ถ้าเราสามารถจะสรุปจากเงื่อนไขแรกเริ่ม (initial condition) $\{y_t\}$ และ $\{z_t\}$ ลำดับ (sequences) จะมีลักษณะนิ่งทางความแปรปรวนร่วมร่วมกัน (jointly covariance stationary) ถ้าเงื่อนไขความมีเสถียรภาพเป็นจริง แต่ละลำดับ (sequence) จะมีค่าเฉลี่ย (mean) ที่ไม่เปลี่ยนแปลงไปตามเวลาและเป็นอันตะ (finite and time-invariant mean) และมีค่าความแปรปรวนที่ไม่เปลี่ยนแปลงไปตามเวลาและอันตะ (finite and time-invariant variance) เช่นกัน ถ้าเราจะพิจารณาอีกทางหนึ่งเกี่ยวกับเงื่อนไขความมีเสถียรภาพ (stability condition) เราจะใช้ lag operators ในการเขียนแบบจำลอง VAR สมการ (2.18) และ (2.19) ใหม่ ดังนี้

$$y_t = a_{10} + a_{11}Ly_t + a_{12}Lz_t + e_{1t}$$
$$z_t = a_{20} + a_{21}Ly_t + a_{22}Lz_t + e_{2t}$$

หรือ

$$(1 - a_{11}L)y_t = a_{10} + a_{12}Lz_t + e_{1t}$$
$$(1 - a_{22}L)z_t = a_{20} + a_{21}Ly_t + e_{2t}$$

ถ้าเราใช้สมการสุดท้ายในการหาค่า z_t เราจะได้ว่า

$$Lz_t = L(a_{20} + a_{21}Ly_t + e_{21})/(1 - a_{22}L)$$

ดังนั้น

$$(1 - a_{11}L)y_t = a_{10} + a_{12}L\{(a_{20} + a_{21}Ly_t + e_{2t})/(1 - a_{22}L)\} + e_{1t}$$

โปรดสังเกตว่าเราได้แปลง (transform) the first-order VAR ใน $\{y_t\}$ และ $\{z_t\}$ sequences ไปสู่ second-order stochastic difference equation ใน $\{y_t\}$ sequence และ หาค่าของ y_t เราจะได้

$$y_t = \frac{a_{10}(1 - a_{22}) + a_{12}a_{20} + (1 - a_{22}L)e_{1t} + a_{12}e_{2t-1}}{(1 - a_{11}L)(1 - a_{22}L) - a_{12}a_{21}L^2} \qquad (2.27)$$

ในทำนองเดียวกันเราสามารถหาผลเฉลยสำหรับ z_t ได้ดังนี้

$$z_t \quad | \quad \frac{a_{20}(1\,4\,a_{11})\,2\,a_{21}a_{10}\,2\,(1\,4\,a_{11}L)e_{2t}\,2\,a_{21}e_{1t41}}{(1\,4\,a_{11}L)(1\,4\,a_{22}L)\,4\,a_{12}a_{21}L^2} \qquad (2.28)$$

ทั้งสมการ (2.27) และ (2.28) มีสมการลักษณะเฉพาะ (characteristic equation) นั่นคือ ถ้าจะมีการลู่เข้า (convergence) เราจะต้องมีเงื่อนไข ว่าราก (roots) ของพหุนาม (polynomial) $(1\,4\,a_{11}L)(1\,4\,a_{22}L)\,4\,a_{12}a_{21}L^2$ จะต้องอยู่ข้างนอกวงกลมหน่วย (unit circle)

ใน second-order difference equation ราก (roots) อาจจะมีลักษณะจริง (real) หรือเชิงซ้อน (complex) โปรดสังเกตว่าทั้ง y_t และ z_t มีสมการเฉพาะ (characteristic equation) เหมือนกัน (ตราบเท่าที่ทั้ง a_{12} และ a_{21} ไม่เท่ากับศูนย์ ผลเฉลยสำหรับสองลำดับ (sequences) จะมี characteristic roots เหมือนกัน) ดังนั้น y_t และ z_t จะมี time path ที่คล้ายกัน

การประมาณค่า (estimation) และ identification

วัตถุประสงค์สูงสุดของการทำการทำนายระยะสั้นในแม่นยำสามารถที่จะทำได้ดีที่สุดก็โดยการขจัดค่าประมาณของพารามิเตอร์ที่ไม่สำคัญทิ้งไปจากแบบจำลองข้อวิจารณ์ของ Sims (1990) เกี่ยวกับ “incredible identification restrictions” ที่มีอยู่ในตัวของ structural models ได้กล่าวว่ามีกลยุทธ์ในการประมาณค่าทางเลือกอีกวิธีหนึ่ง จากสมการ (2.17) เราสามารถเขียนในกรณีทั่วไปได้ดังนี้

$$x_t \quad | \quad A_0\,2\,A_1x_{t41}\,2\,A_2x_{t42}\,2\ldots A_px_{t4p}\,2\,e_t \qquad (2.29)$$

โดยที่ x_t = n×1 เวกเตอร์ซึ่งประกอบไปด้วยตัวแปร n ตัวใน VAR

A_0 = n×1 เวกเตอร์ของเทอมตัดแกน (intercept terms)

A_i = n×1 เมทริกซ์ของสัมประสิทธิ์

และ e_i = n×1 เวกเตอร์ของพจน์คลาดเคลื่อน (error terms)

วิธีการของ Sims นำมาซึ่งมากกว่าการหาตัวแปรที่เหมาะสมที่จะรวมเข้าไปอยู่ใน VARและการหา lag length ที่เหมาะสมเล็กน้อย ตัวแปรที่จะถูกรวมเข้าไปใน VAR ถูกเลือกตามแบบจำลองทางเศรษฐศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง การทดสอบ lag length จะเป็นการเลือก lag length ที่เหมาะสม ทั้งนี้เพื่อลดจำนวนของพารามิเตอร์ที่จะประมาณค่าให้ลดลง

เมทริกซ์ A_0 จะมีพจน์ตัดแกน (intercept terms) อยู่ n ตัว และเมทริกซ์ A_i แต่ละเมทริกซ์จะมีสัมประสิทธ์อยู่ n^2 ตัว เพราะฉะนั้นสัมประสิทธิ์ที่จะต้องประมาณค่าจะมีทั้งหมดรวมกันเท่ากับ n 2 pn^2 เทอม และอย่างไม่ต้องสงสัย VAR อาจจะมีพารามิเตอร์มากเกินไปก็ได้ ถ้าหากพบว่าค่าประมาณของสัมประสิทธิ์จำนวนไม่น้อยสามารถที่จะเอาออกไปจากแบบจำลองได้ด้วยความเหมาะสม

อย่างไรก็ตามเป้าหมายของเราก็คือ การหาความสัมพันธ์ระหว่างกันที่สำคัญระหว่างตัวแปรต่างๆ และไม่ได้เป็นการพยากรณ์ระยะสั้น การใส่ข้อจำกัดที่เรียกว่า zero restrictions อาจจะทำให้เราสูญเสียข้อมูลที่สำคัญไป ยิ่งกว่านั้นตัวถดถอยต่างๆ น่าจะมีลักษณะ highly collinear ดังนั้น การใช้ t-tests สำหรับแต่ละสัมประสิทธิ์อาจจะไม่ตัวชี้แนะที่น่าไว้ใจได้ในการที่จะลดจำนวนพารามิเตอร์ของแบบจำลอง

โปรดสังเกตว่าทางขวามือของสมการ (2.29) มีแต่ตัวแปรที่ถูกกำหนดมาก่อน (predeterminedvariables) เท่านั้น และพจน์ความคลาดเคลื่อน (error terms) ได้ถูกสมมุติว่าเป็น serially uncorrelated ด้วยความแปรปรวนคงที่หรือคงตัว (constant) ดังนั้น แต่ละสมการในระบบสมการดังกล่าวสามารถที่จะประมาณค่าได้โดยใช้ OLS และยิ่งกว่านั้นค่าประมาณ OLS (OLS estimates) ยังมีลักษณะคล้องจอง (consistent) และมีประสิทธิภาพเชิงเส้นกำกับ (asymptotically efficient) แม้ว่าความคลาดเคลื่อนข้ามสมการจะมีความสัมพันธ์กัน และ seemingly unrelated regression (SUR) ก็จะไม่ช่วยเพิ่มประสิทธิ์ภาพของการประมาณค่าแต่ประการใด ทั้งนี้เพราะว่าการถดถอยของทุกสมการจะมีตัวแปรทางขวามือเหมือนกันทุกประการ (identical)

ประเด็นที่ว่าตัวแปรใน VAR จำเป็นที่จะต้องมีลักษณะนิ่ง (stationary) ยังคงอยู่ Sims และคนอื่นๆ เช่น Watson (1988) ได้แนะนำไม่ให้ใช้ differencing แม้ว่าตัวแปรในแบบจำลองจะมี a unit root ท่านเหล่านี้ได้แย้งว่าเป้าหมายของการวิเคราะห์ VAR ก็คือ การหาความสัมพันธ์ระหว่างกันของตัวแปรไม่ใช่ค่าประมาณของพารามิเตอร์ ข้อแย้งหลักที่ไม่ให้ใช้ differencing ก็คือว่า การทำ differencing เป็นการทิ้งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไปด้วยกัน (comovement) ของข้อมูล (data) (เช่น ความเป็นไปได้ของความสัมพันธ์แบบ cointegrating) ในทำนองเดียวกันก็จะมีการแย้งว่าข้อมูล (data) ไม่จำเป็นต้องเอาแนวโน้มออก (detrended) ใน VAR ตัวแปรที่แสดงแนวโน้มจะถูกประมาณการ(approximated) อย่างดีโดย a unit root บวก drift อย่างไรก็ตามทัศนะส่วนใหญ่ก็คือว่า รูปแบบ (form) ของตัวแปรใน VAR ควรจะจำลอง (minic) กระบวนการสร้างข้อมูลที่ถูกต้อง (true data-generating process) สิ่งนี้เป็นสิ่งที่ถูกต้องอย่างยิ่ง ถ้าจุดประสงค์คือการประมาณค่า structural model อย่างไรก็ตามเราจะพิจารณากรณีนี้อีกครั้งในโอกาสต่อไป แต่สำหรับตอนนี้เราจะสมมุติว่าตัวแปรทั้งหมดมีลักษณะนิ่ง (stationary) (Enders, 1995)

Identification

เพื่อให้เข้าใจง่ายถึงวิธีการ identification เราจะใช้ตัวอย่างในสมการ (3.35) และ (3.36) ซึ่งเป็น structural first-order VAR ที่มี 2 ตัวแปร เราไม่สามารถประมาณค่าสมการทั้งสองได้โดยตรง ทั้งนี้เพราะมีผลกระทบย้อนกลับ (feedback) อยู่ในระบบสมการดังกล่าวทั้งสองสมการ เหตุผลคือ z_t นั้นมีความสัมพันธ์กับพจน์ความคลาดเคลื่อน (error term) κ_{yt} และ y_t มีความสัมพันธ์กับเทอมความคลาดเคลื่อน (error term) κ_{zt} เทคนิคการประมาณค่ามาตรฐานจะต้องมีเงื่อนไขว่าตัวถดถอย (regressors) จะต้องไม่มีความสัมพันธ์กับพจน์ความคลาดเคลื่อน (error term) (Enders, 1995) Enders ได้กล่าวว่าไม่มีปัญหาดังกล่าวในการประมาณค่าระบบสมการ VAR ในรูปแบบมาตรฐาน (standard form) ซึ่งคือรูปแบบสมการ (2.18) และ (2.19) วิธีการ OLS สามารถประมาณค่าสมาชิก 2 ตัวของ A_0 และ 4 ตัวของ A_1 ยิ่งกว่านั้นส่วนที่เหลือหรือส่วนตกค้าง (residuals) จากการถดถอยทั้งสองสมการสามารถทำให้เราคำนวณค่าประมาณของความแปรปรวน (variance) ของ e_{1t} และ e_{2t} และของความแปรปรวนร่วม (covariance) ระหว่าง e_{1t} และ e_{2t} ประเด็นก็คือว่าเป็นไปได้หรือไม่มีจะนำเอาข้อมูลทั้งหมดที่อยู่ในระบบดั้งเดิม (primitive system) จากระบบสมการ (2.15) และ (2.16) ที่ได้ประมาณค่าไว้กลับคืนมา หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือว่า primitive form นั้น identifiable หรือไม่ โดยกำหนดค่าประมาณ OLS (OLS estimates) ของแบบจำลอง VAR ในรูปแบบของสมการ (2.18) และ (2.19) มาให้

คำตอบสำหรับคำถามนี้ก็คือ “ไม่ นอกเสียจากว่าเราเต็มใจที่จะใส่ข้อจำกัดอย่างเหมาะสมเข้าไปใน primitive system” เหตุผลนั้นชัดเจนถ้าเราเปรียบเทียบจำนวนของพารามิเตอร์ใน structural VAR กับจำนวนของพารามิเตอร์ที่นำกลับคืนมาจาก standard form VAR model การประมาณค่าสมการ (2.18) และ (2.19) จะให้ค่าประมาณของสัมประสิทธิ์ 6 ค่า (ซึ่งคือ a_{10}, a_{20}, a_{11}, a_{12}, a_{21} และ a_{22}) และ ค่าของ var (e_{1t}), var (e_{2t}) และ cov (e_{1t}, e_{2t}) อย่างไรก็ตาม primitive system ซึ่งคือ สมการ (2.15) และ (2.16) มีพารามิเตอร์ 10 ตัว นอกจากสัมประสิทธิ์ค่าตัดแกน (intercept coefficients) สองตัวซึ่งคือ b_{10} และ b_{20} สัมประสิทธิ์อัตถดถอย (autoregressive coefficients) 4 ตัว ซึ่งคือ ν_{11}, ν_{12}, ν_{21} และ ν_{22} และสัมประสิทธิ์ผลกระทบย้อนกลับ (feedback coefficients) อีก 2 ตัว คือ b_{12} และ b_{21} แล้ว ยังมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2 ตัวคือ ω_y และ ω_z รวมแล้วเป็น 10 ตัว โดยสรุปแล้ว primitive system จะมีพารามิเตอร์ 10 ตัว ในขณะที่ VAR มีพารามิเตอร์เพียง 9 ตัว เท่านั้น นอกเสียจากว่าเราจะใส่ข้อจำกัด 1 ข้อจำกัดของพารามิเตอร์เข้าไปมิฉะนั้นเป็นไปไม่ได้ที่เราจะ identify primitive system ซึ่งจะเรียกสมการ (2.15) และ (2.16) ว่า underidentified แต่ถ้า primitive system ซึ่งคือ สมการ (2.15) และ (2.16) ถูกใส่ข้อจำกัดเท่ากับ 1

ข้อจำกัด primitive system จะมีลักษณะ exactly identified และถ้าพารามิเตอร์มากกว่า 1 ตัว ถูกใส่ข้อจำกัด primitive system จะมีลักษณะoveridentified

วิธีหนึ่งที่จะ identify แบบจำลองก็คือ การใช้ระบบเวียนเกิด (recursive system) ซึ่งเสนอโดยSims (1990) สมมุติว่าเรามีความเต็มใจที่จะใส่ข้อจำกัด 1 ข้อ ใน primitive system ซึ่งจะทำให้สัมประสิทธิ์ b_{21} | 0 เพราะฉะนั้นจากสมการ (2.15) และ (2.16) และจากการใส่ข้อจำกัด b_{21} | 0 จะได้

$$y_t \;|\; b_{10} \,4\, b_{12} z_t \,2\, \nu_{11} y_{t41} \,2\, \nu_{12} z_{t41} \,2\, \kappa_{yt} \tag{2.30}$$

$$z_t \;|\; b_{20} \,4\, \nu_{21} y_{t41} \,2\, \nu_{22} z_{t41} \,2\, \kappa_{zt} \tag{2.31}$$

กำหนดข้อจำกัดดังกล่าวมาให้ (ซึ่งอาจจะมาจากแบบจำลองทางเศรษฐศาสตร์เป็นการเฉพาะก็ได้) เราจะเห็นได้อย่างชัดเจนว่า z_t จะมีผลกระทบเวลาเดียวกัน (contemporaneous) ต่อ y_t แต่ y_t ในคาบที่แล้วจึงจะมีผลกระทบต่อ ″z_t€sequence ในคาบนี้

การใส่ข้อจำกัด b_{21} | 0 หมายความว่า B^{41} จะมีลักษณะดังนี้

$$B^{41} \;|\; \begin{pmatrix} 1 & 4\, b_{12} \\ 0 & 1 \end{pmatrix}$$

ในตอนนี้เราจะเอา B^{41} เมทริกซ์ใหม่ที่ใส่ข้อจำกัด (restriction) เข้าไปแล้วคูณข้างหน้า primitive system จะได้

$$\begin{pmatrix} y_t \\ z_t \end{pmatrix} \;|\; \begin{pmatrix} 1 & 4\, b_{12} \\ 0 & 1 \end{pmatrix}\begin{pmatrix} b_{10} \\ b_{20} \end{pmatrix} 2 \begin{pmatrix} 1 & 4\, b_{12} \\ 0 & 1 \end{pmatrix}\begin{pmatrix} \nu_{11} & \nu_{12} \\ \nu_{21} & \nu_{22} \end{pmatrix}\begin{pmatrix} y_{t41} \\ z_{t41} \end{pmatrix} 2 \begin{pmatrix} 1 & 4\, b_{12} \\ 0 & 1 \end{pmatrix}\begin{pmatrix} \kappa_{yt} \\ \kappa_{zt} \end{pmatrix}$$

หรือ

$$\begin{pmatrix} y_t \\ z_t \end{pmatrix} \;|\; \begin{pmatrix} b_{10} \,4\, b_{12} b_{20} \\ b_{20} \end{pmatrix} 2 \begin{pmatrix} \nu_{11} \,4\, b_{12} \nu_{21} & \nu_{12} \,4\, b_{12} \nu_{22} \\ \nu_{21} & \nu_{22} \end{pmatrix}\begin{pmatrix} y_{t41} \\ z_{t41} \end{pmatrix} 2 \begin{pmatrix} \kappa_{yt} \,4\, b_{12} \kappa_{zt} \\ \kappa_{zt} \end{pmatrix} \tag{2.32}$$

ประมาณค่าระบบสมการดังกล่าวนี้ด้วยวิธี OLS จะได้ค่าประมาณพารามิเตอร์ทางทฤษฎี (theoretical parameter estimates)

$$y_t \;\; | \;\; a_{10}\, 2\, a_{11} y_{t41}\, 2\, a_{12} z_{t41}\, 2\, e_{1t}$$
$$z_t \;\; | \;\; a_{20}\, 2\, a_{21} y_{t41}\, 2\, a_{22} z_{t41}\, 2\, e_{2t}$$

โดยที่ $a_{10} \;|\; b_{10}\, 4\, b_{12} b_{20}$

$a_{11} \;|\; \nu_{11}\, 4\, b_{12} \nu_{21}$

$a_{12} \;|\; \nu_{12}\, 4\, b_{12} \nu_{22}$

$a_{20} \;|\; b_{20}$

$a_{21} \;|\; \nu_{21}$

$a_{22} \;|\; \nu_{22}$

เนื่องจาก $e_{1t} \;|\; \kappa_{yt}\, 4\, b_{12} \kappa_{zt}$ และ $e_{2t} \;|\; \kappa_{zt}$ เราสามารถจะคำนวณพารามิเตอร์ของเมทริกซ์ความแปรปรวน-ความแปรปรวนร่วม (variance-covariance matrix) ได้ดังนี้

$$\text{var}\,(e_1) \;|\; \omega_y^2\, 2\, b_{12}^2 \omega_z^2 \tag{2.39a}$$
$$\text{var}\,(e_1) \;|\; \omega_z^2 \tag{2.39b}$$
$$\text{cov}\,(e_1, e_2) \;|\; 4\, b_{12} \omega_z^2 \tag{2.39c}$$

จะเห็นได้ว่าเรามี 9 สมการและมีตัวไม่ทราบค่าจาก primitive system 9 ค่า เช่นกัน เราก็จะสามารถหาค่า $b_{10}, b_{12}, \nu_{11}, \nu_{12}, b_{20}, \nu_{21}, \nu_{22}, \omega_y^2$ และ ω_z^2 ได้

และโปรดสังเกตว่าค่าประมาณ (estimates ของ ″κ_{yt}€ และ ″κ_{zt}€sequences เราก็สามารถที่จะคำนวณได้เช่นเดียวกัน ส่วนตกค้างหรือส่วนที่เหลือ (residuals) จากสมการที่สองนั่นคือ ″e_{2t}€ sequence ก็คือค่าประมาณ (estimates) ของ ″κ_{zt}€ sequences และเราก็ทราบว่า $e_{1t} \;|\; \kappa_{yt}\, 4\, b_{12} \kappa_{zt}$ เพราะฉะนั้นเราก็สามารถหาค่าประมาณของ ″κ_{zt}€ sequence ได้

ในสมการ (15) ข้อสมมุติ (ข้อจำกัด) $b_{21} \;|\; 0$ หมายความว่า y_t ไม่ได้มีผลกระทบในเวลาเดียวกัน (contemporaneous effect) ต่อ z_t ในสมการที่ (2.32) ข้อจำกัดดังกล่าวได้แสดงออกมาว่าทั้ง κ_{yt} และ κ_{zt} shocks กระทบต่อค่าของ y_t ในเวลาเดียวกัน แต่ κ_{zt} shocks เท่านั้นที่กระทบต่อของ z_t ในเวลาเดียวกัน ค่าที่สังเกตได้ของ e_{2t} นั้นเป็นผลของ pure shocks ต่อ ″z_t€sequence การแยกส่วนที่เหลือหรือส่วนตกค้าง (residuals) ในลักษณะสามสิ่งหรือสามด้านเช่นนี้ เรียกว่า Choleski decomposition (Enders, 1995)

การวิเคราะห์ Impulse Response Function

ถ้า autoregression มี moving average อยู่เราก็สามารถเขียน vector moving average (VMA) ตามข้อเท็จจริงแล้วสมการ (2.26) ก็คือ ตัวแทน VMA (VMA representation) ของสมการ (2.17) ในลักษณะที่ว่าตัวแปร (นั่นคือ y_t และ z_t) ถูกเขียนในรูปของค่าในปัจจุบันและในอดีตของ shocks ทั้งสองชนิดนั่นคือ e_{1t} และ e_{2t} นั่นเอง VMA representation นี้เป็นลักษณะเฉพาะที่สำคัญของระเบียบวิธีของ Sims ในลักษณะที่ว่ามันทำให้เราหา time path ของ shocks ต่างๆ ที่มีต่อตัวแปรที่อยู่ในระบบ VAR และเพื่อทำให้การอธิบายเข้าในง่ายขึ้น เราจะใช้ตัวอย่างเดิมที่มี 2 ตัวแปร และเป็นแบบจำลองแบบ first-order ในการอธิบาย โดยเริ่มต้นจากการเขียนสมการ (2.18) และ (2.19) ในรูปแบบของเมทริกซ์ซึ่งจะได้

$$\begin{bmatrix} y_t \\ z_t \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} a_{10} \\ a_{20} \end{bmatrix} + \begin{bmatrix} a_{11} & a_{12} \\ a_{21} & a_{22} \end{bmatrix} \begin{bmatrix} y_{t-1} \\ z_{t-1} \end{bmatrix} + \begin{bmatrix} e_{1t} \\ e_{2t} \end{bmatrix} \quad (2.33)$$

และใช้สมการ (2.26) จะได้

$$\begin{bmatrix} y_t \\ z_t \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} \bar{y} \\ \bar{z} \end{bmatrix} + \sum_{i=0}^{\infty} \begin{bmatrix} a_{11} & a_{12} \\ a_{21} & a_{22} \end{bmatrix}^i \begin{bmatrix} e_{1t-i} \\ e_{2t-i} \end{bmatrix} \quad (2.34)$$

จากสมการที่ (2.34) เราเขียน y_t และ z_t ในรูปของ $\{e_{1t}\}$ และ $\{e_{2t}\}$ ตามลำดับ อย่างไรก็ตามจะเป็นการดีในรายละเอียดที่เราจะเขียนสมการ (2.34) ในรูปของ $\{\varepsilon_{yt}\}$ และ $\{\varepsilon_{zt}\}$ ตามลำดับ

จากสมการ (2.20) และ (2.21)สามารถเขียนเวคเตอร์ของ ความคลาดคลาดเคลื่อน (vector of error) ได้ดังนี้

$$\begin{bmatrix} e_{1t} \\ e_{2t} \end{bmatrix} = \frac{1}{1-b_{12}b_{21}} \begin{bmatrix} 1 & -b_{12} \\ -b_{21} & 1 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} \varepsilon_{yt} \\ \varepsilon_{zt} \end{bmatrix} \quad (2.35)$$

แทนค่าสมการ (2.35) ลงในสมการ (2.24) จะได้

$$\begin{bmatrix} y_t \\ z_t \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} \bar{y}_t \\ \bar{z}_t \end{bmatrix} + \frac{1}{1-b_{12}b_{21}} \sum_{i=0}^{\infty} \begin{bmatrix} a_{11} & a_{12} \\ a_{21} & a_{22} \end{bmatrix}^i \begin{bmatrix} 1 & -b_{12} \\ -b_{21} & 1 \end{bmatrix} \begin{bmatrix} \kappa_{yt-i} \\ \kappa_{zt-i} \end{bmatrix}$$

เพื่อให้เกิดความกะทัดรัดในการใช้สัญลักษณ์ เราจะนิยาม 2 ×2 เมทริกซ์ (matrix) λ_i ด้วยสมาชิก $\lambda_{jk}(i)$ ดังนี้

$$\lambda_i = \frac{A_1^i}{1-b_{12}b_{21}} \begin{bmatrix} 1 & -b_{12} \\ -b_{21} & 1 \end{bmatrix}$$

ดังนั้น moving average representation ของสมการ (2.33) และ (2.34) สามารถเขียนในพจน์ของ $\{\kappa_{yt}\}$ และ $\{\kappa_{zt}\}$ ตามลำดับ ได้ดังนี้

$$\begin{bmatrix} y_t \\ z_t \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} \bar{y}_t \\ \bar{z}_t \end{bmatrix} + \sum_{i=0}^{\infty} \begin{bmatrix} \lambda_{11}(i) & \lambda_{12}(i) \\ \lambda_{21}(i) & \lambda_{22}(i) \end{bmatrix}^i \begin{bmatrix} \kappa_{yt-i} \\ \kappa_{zt-i} \end{bmatrix} \quad (2.36)$$

หรือเขียนให้กะทัดรัดกว่านี้จะได้

$$x_t = \sigma + \sum_{i=0}^{\infty} \lambda_i \kappa_{t-i} \quad (2.37)$$

moving average representation เป็นเครื่องมือที่เป็นประโยชน์มากที่จะตรวจสอบปฏิกิริยาระหว่างกันระหว่าง $\{y_t\}$ และ $\{z_t\}$ ตามลำดับ สัมประสิทธิ์ λ_i สามารถที่จะใช้เพื่อที่จะสร้างผลกระทบของ κ_{yt} และ κ_{zt} shocks ต่อ time path ทั้งหมดของ $\{y_t\}$ และ $\{z_t\}$ sequences ถ้าเราเข้าใจสัญลักษณ์ เราจ ะเห็นได้ชัดเจนว่า สมาชิกทั้ง 4 ซึ่งคือ $\lambda_{jk}(0)$ ก็คือ ตัวคูณผลกระทบ (impact multipliers) นั่นเอง ยกตัวอย่างเช่น สัมประสิทธิ์ $\lambda_{12}(0)$ ก็คือ ผลกระทบที่เกิดขึ้นทันทีทันใดของการเปลี่ยนแปลงใน κ_{zt} หนึ่งหน่วยที่มีต่อ y_t ในลักษณะเดียวกัน สมาชิก $\lambda_{11}(1)$ และ $\lambda_{12}(1)$ ก็คือผลตอบสนอง (response) 1คาบเวลา ของการเปลี่ยนแปลงหนึ่งหน่วยใน κ_{yt-1} และ κ_{zt-1} ต่อ y_t ตามลำดับ และถ้าเราเพิ่มเวลาขึ้นอีก 1 คาบเวลา ก็หมายความว่า $\lambda_{11}(1)$ และ $\lambda_{12}(1)$ ก็จะเป็นผลกระทบของการเปลี่ยนแปลง 1 หน่วยใน κ_{yt} และ κ_{zt} ต่อ y_{t+1} (Enders, 1995)

โปรดสังเกตว่าเราใช้คำว่า shocks บ่อยมาก อันที่จริงแล้ว Gujarati (2003) กล่าวว่า stochastic error terms นั้นในภาษา VAR เราจะเรียกว่า shocks, impulses หรือ innovations

ผลกระทบสะสม (accumulated effects) ของ unit impulses ใน ε_{yt} และหรือ ε_{zt} สามารถหาได้จากผลบวกที่เหมาะสมของสัมประสิทธิ์ของ impulse response functions ยกตัวอย่างเช่น หลังจาก n คาบเวลา ผลกระทบของ ε_{zt} ต่อค่าของ y_{t+n} ก็คือ $\lambda_{12}(n)$ ดังนั้นหลังจาก n คาบเวลา ผลบวกสะสมของผลกระทบของ ε_{zt} ต่อ $\{y_t\}$ sequence ก็คือ

$$\sum_{i=0}^{n} \lambda_{12}(i)$$

ถ้าให้ n เข้าใกล้อนันต์ (infinity) เราจะได้ตัว multiplier ระยะยาว (long-run multiplier) เนื่องจากเราสมมุติว่า $\{y_t\}$ และ $\{z_t\}$ sequences มีลักษณะนิ่ง (stationary) เราจะได้ว่า

$$\sum_{i=0}^{n} \lambda_{jk}^{2}(i)$$ มีลักษณะอันตะ (finite) สำหรับทุกค่าของ j และ k

4 เซตของสัมประสิทธิ์ $\lambda_{11}(i)$, $\lambda_{12}(i)$, $\lambda_{21}(i)$ และ $\lambda_{22}(i)$ เรียกว่า impulse response functions พล็อต impulse response functions (นั่นคือ พล็อตสัมประสิทธิ์ $\lambda_{jk}(i)$ กับ i) เป็นวิธีทางปฏิบัติที่จะเห็น (เป็นตัวแทน) พฤติกรรมของอนุกรม $\{y_t\}$ และ $\{z_t\}$ ในการตอบสนองต่อ shocks ต่างๆ ในทางปฏิบัติแล้วอาจเป็นไปได้ที่เราจะทราบทุกค่าของพารามิเตอร์ของ primitive system (3) และ (4) และด้วยองค์ความรู้ดังกล่าวก็เป็นไปได้ที่จะหา time path ของผลกระทบของ pure ε_{yt} หรือ ε_{zt} shocks ได้ อย่างไรก็ตาม Enders (1995) กล่าวว่า วิธีการนี้ไม่มีสำหรับนักวิจัยเนื่องจาก VAR ที่ถูกประมาณค่านั้นมีลักษณะ under identified (ดังที่ได้อธิบายมาแล้วข้างต้น) ดังนั้น นักเศรษฐมิติจึงต้องใส่ข้อจำกัดเพิ่มขึ้นไปอีก 1 ข้อจำกัด ในกรณี VAR system ที่มี 2 ตัวแปร เพื่อที่จะ identify the impulse responses ได้

ข้อจำกัดสำหรับ identification ที่เป็นไปได้ข้อหนึ่งก็คือ การใช้ Choleski decomposition Enders ยกตัวอย่างว่า มีความเป็นไปได้ที่เราจะใส่ข้อจำกัดเข้าไปในระบบในลักษณะที่ว่าค่าของ y_t ที่เกิดขึ้นในเวลาเดียวกันจะไม่มีผลกระทบในเวลาเดียวกันต่อ z_t ซึ่งในทางคณิตศาสตร์แล้วข้อจำกัดนี้ก็คือ การให้ $b_{21} = 0$ ใน primitive system นั่นเอง ในเทอมของสมการ (2.35) พจน์ความคลาดเคลื่อนสามารถแตกย่อยออกมาได้มาได้นี้

$$e_{1t} \quad | \quad \kappa_{yt}\ 4\ b_{12}\,\kappa_{zt} \qquad (2.38)$$

$$e_{2t} \quad | \quad \kappa_{zt} \qquad (2.37)$$

ดังนั้นถ้าเราใช้สมการ (2.37) ความคลาดเคลื่อน (errors) ที่เราสังเกตได้ทั้งหมดจาก $''e_{2t}$€sequence ก็จะเป็นผลมาจาก κ_{zt} shocks กำหนด $''\kappa_{2t}$€sequence ที่คำนวณมาแล้วมาให้องค์ความรู้ของค่าของ $''e_{1t}$€sequence และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (correlation coefficient) ระหว่าง e_{1t} และ e_{2t} จะทำให้เราสามารถคำนวณหาค่าของ $''\kappa_{yt}$€ sequence ได้โดยใช้สมการ (2.38) แม้ว่า Choleski decomposition นี้ จะบังคับระบบดังกล่าวในลักษณะที่ว่า κ_{yt} shock ไม่มีผลกระทบโดยตรงต่อ z_t แต่ก็จะมีผลกระทบโดยทางอ้อมในลักษณะที่ว่าค่าล่าหรือค่าล้าหลัง (lagged values) ของ y_t มีผลกระทบต่อค่าของ z_t จุดสำคัญก็คือว่า การแบ่งย่อยดังกล่าวได้บังคับให้มีความไม่สมมาตร (asymmetry) อย่างสำคัญ (ที่เป็นไปได้) ในระบบเนื่องจาก κ_{zt} shock มีผลกระทบในเวลาเดียวกันต่อทั้ง y_t และ z_t ด้วยเหตุดังกล่าวนี้สมการ (2.38) และ (2.37) จะถูกเรียกเพื่อแสดงนัยการเรียงลำดับ (an ordering) ของตัวแปร κ_{zt} shock จะมีผลกระทบโดยตรงต่อ e_{1t} และ e_{2t} แต่ κ_{yt} จะไม่มีผลกระทบต่อ e_{2t} ดังนั้น z_t ก็จะมาก่อน (prior) y_t (Enders, 1995)

สมมุติว่าค่าประมาณของสมการ (2.18) และ (2.19) ให้ค่า $a_{10} \mid a_{20} \mid 0$, $a_{11} \mid a_{22} \mid 0.7$และ $a_{12} \mid a_{21} \mid 0.2$ และสมมุติว่าสมาชิกของเมทริกซ์ Σ มีลักษณะว่า $\omega_1^2 \mid \omega_2^2$ และ cov (e_{1t}, e_{2t})อยู่ในลักษณะที่ว่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (correlation coefficient) ระหว่าง e_{1t} และ e_{2t} (ใช้สัญลักษณ์ว่า ψ_{12}) มีค่าเท่ากับ 0.8 ดังนั้น ความคลาดเคลื่อนที่ถูกแบ่งย่อยแล้วสามารถเขียนได้ดังนี้

$$e_{1t} \quad | \quad \kappa_{yt}\ 2\ 0.8\kappa_{zt} \qquad (2.38)$$

$$e_{2t} \quad | \quad \kappa_{zt} \qquad (2.39)$$

ต่อไปนี้เราจะพิจารณาว่า ถ้ามี shocks หนึ่งหน่วยไปสู่ κ_{zt} และ κ_{yt} จะมีผลกระทบต่อ time path ของ $''y_t$€และ $''z_t$€sequences อย่างไร จากสมการ (2.38) และ (2.39) ถ้ามี shock ใน κ_{zt} 1 หน่วย และจากสมการ (2.39) เราจะเห็นว่า e_{2t} จะเพิ่มขึ้น 1 หน่วย ซึ่งก็จะทำให้ z_t เพิ่มขึ้น 1 หน่วยด้วย และจะทำให้ y_t เพิ่มขึ้น 0.8 หน่วย (จากสมการ (2.38))

ในคาบเวลาต่อมา κ_{zt21} จะกลับมาที่ศูนย์แต่ลักษณะของ autoregressive ของระบบมีลักษณ ะ ว่า y_{t21} และ z_{t21} จะไม่กลับไปสู่ค่าระยะยาวทันทีทันใด เนื่องจาก $z_{t21} \mid 0.2y_t\ 2\ 0.7z_t\ 2\ \kappa_{zt21}$ เราจะได้ว่า $z_{t21} \mid 0.2(0.8)\ 2\ 0.7(1) \mid 0.86$ ในทำนองเดียวกันกับ

z_{t21} | $0.2y_t$ 2 $0.7z_t$ | (0.7)(0.8) 2 0.2(1) | 0.76 ซึ่งทำเช่นนี้เรื่อยๆ ไปดังจะเห็นจากรูปที่ 1 ซึ่งจะเห็นได้ว่าค่าต่อๆ มาของ ″y_t€และ ″z_t€sequences จะลู่เข้าไปสู่ระดับระยะยาวการลู่เข้า (convergence) นี้ ได้รับการรับประกันจากความมีเสถียรภาพของระบบ นั่นคือ characteristic roots ทั้งสองมีค่าเท่ากับ 0.5 และ 0.9

รูปที่ 2.2 Impulse Respond Function

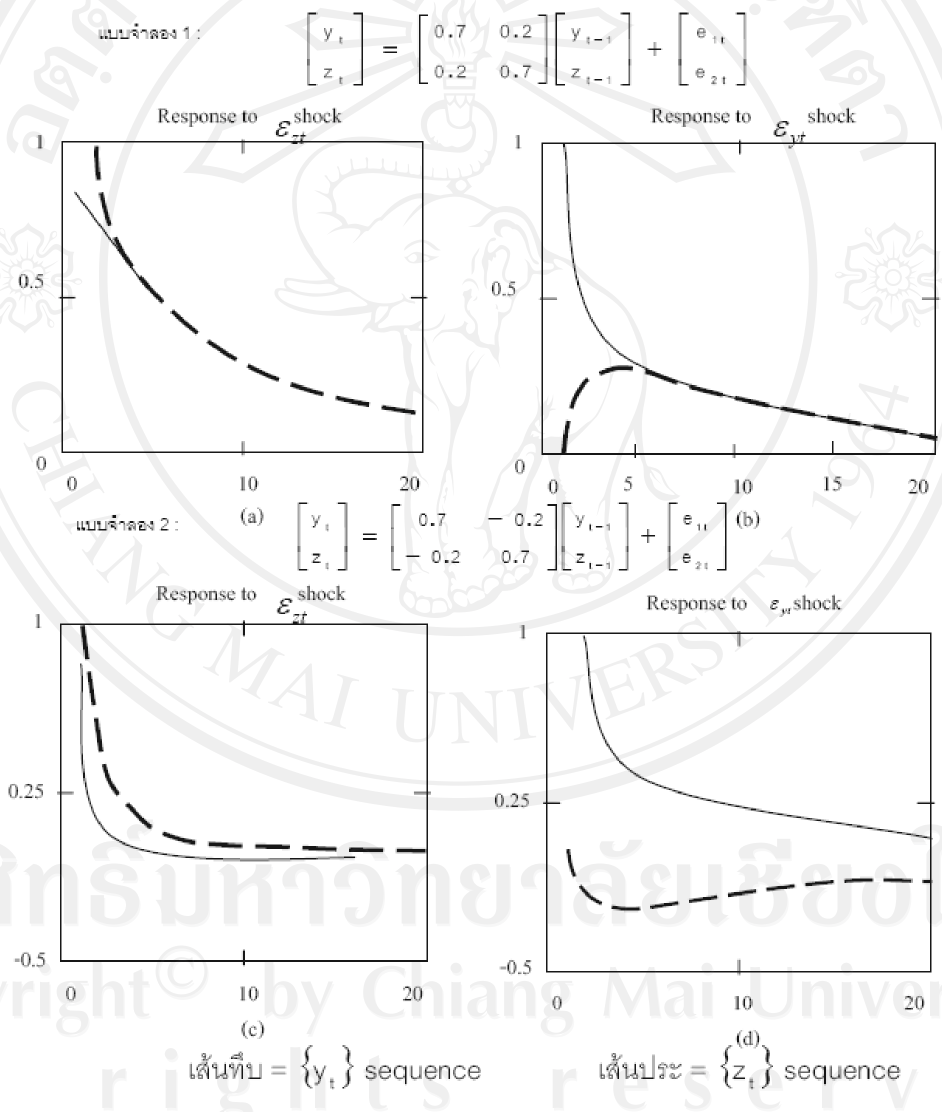

หมายเหตุ : ในทุกกรณี e_{1t} | $0.8\kappa_{zt}$ 2 κ_{yt} และ e_{2t} | κ_{zt}

ที่มา : Enders (1995, p308)

ผลกระทบของ shock 1 หน่วย ใน κ_{yt} แสดงโดยกราฟทางขวามือ (b) ของรูปที่ 2.2 ความไม่สมมาตร (asymmetry) ของการแบ่งย่อยสามารถจะดูได้ทันทีโดยการเปรียบเทียบ 2 กราฟบนสุด shock1 หน่วย ใน κ_{yt} เป็นสาเหตุให้ค่าของ y_t เพิ่มขึ้น 1 หน่วย อย่างไรก็ตามไม่มีผลกระทบใ น ช่วงเวลาเดียวกันต่อค่าของ z_t ดังนั้น $y_t = 1$ และ $z_t = 0$ ในคาบเวลาต่อมา κ_{yt21} จะกลับมามีค่าเป็นศูนย์ ธรรมชาติของอัตถดถอย (autoregressive) ของระบบมีลักษณะที่ทำให้ $y_{t21} | 0.7 y_t 2 0.2 z_t$ และ $z_{t21} | 0.2 y_t 2 0.7 z_t | 0.2$ จุดที่เหลืออื่นๆ ในรูปที่ 2.2 ก็คือ impulse reponse สำหรับคาบเวลา y_{t22} จนกระทั่งถึง y_{t220} เนื่องจากระบบมีลักษณะนิ่ง (stationary) impulse responses ก็จะลดลงในท้ายที่สุด

Enders ได้ตั้งคำถามว่า เราสามารถจะหาผลลัพธ์ (consequences) ของการทำให้ Choleski decomposition เป็นไปในทิศทางตรงกันข้ามในลักษณะที่ว่า b_{12} (แทนที่จะเป็น b_{21}) ถูกจำกัดให้มีค่าเท่ากับศูนย์ได้หรือไม่ เนื่องจาก A_1 มีลักษณะสมมาตร (นั่นคือ $a_{11} | a_{22}$ และ $a_{12} | a_{21}$) impulse responses ของ shock ใน κ_{yt} จะมีลักษณะคล้ายกันกับ impulse responses ในกราฟ (b) สิ่งที่แตกต่างกันก็คือ เส้นทึบจะแสดงถึง time path ของ $''z_t$€sequences และเส้นประคือ time path ของ $''y_t$€sequence

Enders ได้กล่าวว่า สิ่งสำคัญที่จะต้องบันทึกไว้ก็คือ ความสำคัญของการเรียงลำดับ (ordering) ขึ้นอยู่กับขนาด (magnitude) ของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง e_{1t} และ e_{2t} ให้ ψ_{12} คือ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ดังนั้นจะได้ว่า $\psi_{12} | \omega_{12} / \omega_1 \omega_2$ สมมุติว่าแบบจำลองที่เราประมาณค่าได้ให้ Σ มา ในลักษณะที่ทำให้ ในกรณีนี้การเรียงลำดับ (ordering) จะไม่มีความสำคัญเลย เมื่อ $\psi_{12} | 0$ สมการ (2.38) และ (2.39) จะกลายมาเป็น $e_{1t} | \kappa_{yt}$ และ $e_{2t} | \kappa_{zt}$ ดังนั้นถ้าไม่มีสหสัมพันธ์ข้ามสมการ ส่วนที่เหลือหรือส่วนตกค้าง (residuals) จากสมการ y_t และ z_t จะมีค่าเท่ากับ shock κ_{yt} และ shocks κ_{zt} ตามลำดับเท่านั้น ในกรณีปลายสุดอีกข้างหนึ่ง (other extreme) ถ้า $\psi_{12} | 1$ เราก็จะมี shock เพียงอันเดียว (single shock) ในระบบที่มีผลกระทบในเวลาเดียวกันต่อทั้งสองตัวแปร ภายใต้ข้อสมมุติ $b_{21} | 0$ สมการ (2.38) และ (2.39) จะกลายมาเป็น $e_{1t} | \kappa_{zt}$ และ $e_{2t} | \kappa_{zt}$ และถ้า $b_{12} | 0$ สมการ (2.38) และ (2.39) ก็จะกลายมาเป็น $e_{1t} | \kappa_{yt}$ และ $e_{2t} | \kappa_{yt}$ โดยปกติแล้วนักวิจัยต้องการที่จะต้องการทดสอบนัยสำคัญของ ψ_{12} เช่นการใช้กฎหัวแม่มือ (rule of thumb) หรือกฎแห่งการปฏิบัติ ถ้า $|\psi_{12}| \} 0.2$ สหสัมพันธ์ (correlation) นั้นจะถูกลงความเห็นว่ามีนัยสำคัญ ถ้า $|\psi_{12}| \} 0.2$ กระบวนการปกติก็คือ การหา impulse response function โดยใช้การเรียงลำดับเฉพาะ หลังจากนั้นให้เปรียบเทียบผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับ impulse function ที่ได้จากการทำให้(reversing) การเรียงลำดับเป็นไปในทิศทางตรงกันข้าม ถ้าการแจงเหตุสู่ผล (implication) มีความแตกต่างกันอย่างมาก การตรวจจอบเพิ่มเติมถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเป็นสิ่งที่จะต้องทำ

การแยกส่วนประกอบของความแปรปรวน (variance decomposition)

ใน VAR ที่ไม่ได้ใส่ข้อจำกัดนั้นมีพารามิเตอร์มากเกินไป เพราะฉะนั้นก็จะไม่มีประโยชน์สำหรับการพยากรณ์ระยะสั้น อย่างไรก็ตาม Enders ได้กล่าวว่า การเข้าใจคุณสมบัติของความคลาดเคลื่อนของการพยากรณ์ก็จะช่วยมากในการเปิดเผยความสัมพันธ์ระหว่างกันในหมู่ตัวแปรในระบบสมมุติว่าถ้าเราทราบสัมประสิทธิ์ของ A_0 และ A_1 และต้องการที่จะพยากรณ์ค่าต่างๆ ของ x_{t2i} ภายใต้เงื่อนไขของค่าสังเกตของ x_t เราจะได้ว่า

$$E_t x_{t21} = A_0 + A_1 x_t$$

ทั้งนี้เนื่องจากเรามีสมการ

$$x_{t21} = A_0 + A_1 x_t \; 2 \; e_t$$

เพราะฉะนั้น ความคลาดเคลื่อนของการพยากรณ์หนึ่งคาบไปข้างหน้าก็สามารถเขียนได้ดังนี้

$$x_{t21} - E_t x_{t21} = e_{t23}$$

และจาก

$$\begin{aligned} x_{t22} &= A_0 + A_1 x_{t21} \; 2 \; e_{t22} \\ &= A_0 + A_1 / A_0 \; 2 \; A_1 x_t \; 2 \; e_{t21} 0 2 \; e_{t22} \end{aligned}$$

เราจะได้

$$E_t x_{t22} = / I \; 2 \; A_1 0 A_0 \; 2 \; A_1^2 x_t$$

เพราะฉะนั้น ความคลาดเคลื่อนของการพยากรณ์สองคาบไปข้างหน้าสามารถเขียนได้ดังนี้

$$x_{t22} - E_t x_{t22} = e_{t22} \; 2 \; A_1 e_{t21}$$

เพราะฉะนั้น การพยากรณ์อย่างมีเงื่อนไขและความคลาดเคลื่อนของการพยากรณ์ n คาบไปข้างหน้า สามารถเขียนได้ตามลำดับดังนี้

$$E_t x_{t+n} = (I + A_1 + A_1^2 + \ldots + A_1^{n-1})A_0 + A_1^n x_t$$

$$x_{t+n} - E_t x_{t+n} = e_{t+n} + A_1 e_{t+n-1} + A_1^2 e_{t+n-2} + \ldots + A_1^{n-1} e_{t+1}$$

เราจะเห็นได้ว่าความคลาดเคลื่อนของการพยากรณ์จะอยู่ในรูปของ VMA (vector moving average)

Enders กล่าวว่าแบบจำลอง VMA และ VAR ได้บรรจุสารสนเทศ (information) ชนิดเดียวกันหรือเหมือนกัน แต่จะเป็นการสะดวกที่เราจะอธิบายคุณสมบัติของความคลาดเคลื่อนของการพยากรณ์ในรูปของ $\{\kappa_t\}$ sequence และจากสมการ (2.37) เราจะได้ว่า

$$x_{t+n} = \sigma + \sum_{i=0}^{\infty} \lambda_i \kappa_{t+n-i}$$

ดังนั้น ความคลาดเคลื่อนของการพยากรณ์ n คาบเวลาไปข้างหน้าจะสามารถเขียนได้ดังนี้

$$x_{t+n} - E_t x_{t+n} = \sum_{i=0}^{n-1} \lambda_i \kappa_{t+n-i}$$

ถ้าเราพิจารณาเฉพาะ $\{y_t\}$ sequence เท่านั้น เราจะได้ความคลาดเคลื่อนของการพยากรณ์ n คาบเวลาไปข้างหน้าดังนี้

$$\begin{aligned} y_{t+n} - E_t y_{t+n} = {} & \lambda_{11}(0)\kappa_{yt+n} + \lambda_{11}(1)\kappa_{yt+n-1} + \ldots + \lambda_{11}(n-1)\kappa_{yt+1} \\ & + \lambda_{12}(0)\kappa_{zt+n} + \lambda_{12}(1)\kappa_{zt+n-1} + \ldots + \lambda_{12}(n-1)\kappa_{zt+1} \end{aligned}$$

ถ้าเราให้ $\omega_y(n)^2$ คือ ความแปรปรวนของความคลาดเคลื่อนของการพยากรณ์ n คาบเวลาไปข้างหน้าของ y_{t+n} เราจะได้ว่า

$$\begin{aligned} \omega_y(n)^2 = {} & \omega_y^2[\lambda_{11}(0)^2 + \lambda_{11}(1)^2 + \ldots + \lambda_{11}(n-1)^2] \\ & + \omega_z^2[\lambda_{12}(0)^2 + \lambda_{12}(1)^2 + \ldots + \lambda_{12}(n-1)^2] \end{aligned}$$

เนื่องจากทุกค่าของ $\lambda_{jk}(i)^2$ มีค่าไม่เป็นลบ (non-negative) ความแปรปรวนของความคลาดเคลื่อนของการพยากรณ์จะเพิ่มขึ้นเมื่อมีการพยากรณ์ที่ไกลออกไปนั่นคือ เมื่อ n เพิ่มขึ้น Enders กล่าวว่าเป็นไปได้ที่เราจะแยกส่วนประกอบของความแปรปรวนของความคลาดเคลื่อนของการพยากรณ์ n คาบเวลาไปข้างหน้าอันเนื่องมาจากแต่ละ shock และสัดส่วนของ $\omega_y(n)^2$ เนื่องจาก shocks ใน $\{\varepsilon_{yt}\}$ และ $\{\varepsilon_{zt}\}$ sequences สามารถเขียนตามลำดับได้ดังนี้

$$\frac{\omega_y^2[\lambda_{11}(0)^2+\lambda_{11}(1)^2+\dots+\lambda_{11}(n-1)^2]}{\omega_y(n)^2}$$

และ
$$\frac{\omega_z^2[\lambda_{12}(0)^2+\lambda_{12}(1)^2+\dots+\lambda_{12}(n-1)^2]}{\omega_y(n)^2}$$

เพราะฉะนั้น ส่วนประกอบของความแปรปรวนของความคลาดเคลื่อนของการพยากรณ์จะบอกเราเกี่ยวกับสัดส่วนของการเคลื่อนไหวในหนึ่ง sequence อันเนื่องมาจาก shocks ของตัวแปรนั้นเองเมื่อเทียบกับ shocks อันเนื่องมาจากตัวแปรอื่น **ถ้า shocks ของ ε_{zt} ไม่ได้อธิบายความแปรปรวนของความคลาดเคลื่อนของการพยากรณ์ของ $\{y_t\}$ เลยในการพยากรณ์ไปข้างหน้า เราจะกล่าวว่า $\{y_t\}$ sequence มีลักษณะนอกระบบ (exogenous)** ในสถานการณ์เช่นนี้ $\{y_t\}$ sequence จะมีลักษณะเป็นอิสระกับ shocks ของ ε_{zt} และ $\{z_t\}$ sequence ในกรณีปลายสุดอีกกรณีหนึ่งนั้น ถ้า shocks ของ ε_{zt} สามารถอธิบายความแปรปรวนของความคลาดเคลื่อนของการพยากรณ์ทั้งหมดใน $\{y_t\}$ sequence ณ การพยากรณ์ไปข้างหน้าทั้งหมด เราจะสรุปได้ว่า $\{y_t\}$ จะเป็นตัวแปรในระบบ (endogenous) อย่างสิ้นเชิง ในการวิจัยเชิงประยุกต์นั้นจะเป็นแบบฉบับเลยสำหรับที่ตัวแปรตัวหนึ่งจะอธิบายเกือบจะทั้งหมดของความแปรปรวนของความคลาดเคลื่อนของการพยากรณ์ทั้งหมด ณ การพยากรณ์ไปข้างหน้าระยะสั้น แต่จะเป็นสัดส่วนที่น้อยลง เมื่อระยะของการพยากรณ์ไปข้างหน้ายาวขึ้นเราสามารถคาดหวังแบบแผนดังกล่าวนี้ได้ ถ้า shocks ของ ε_{zt} มีผลกระทบในระยะเดียวกันต่อ y_t น้อยมาก แต่มีผลกระทบต่อ $\{y_t\}$ sequence ที่มีความล่าหรือล้าหลัง (lag)

โปรดสังเกตว่าการแยกส่วนประกอบของความแปรปรวนจะมีปัญหาอย่างเดียวกับที่เกิดขึ้นในการวิเคราะห์ impulse response function ในการหา $\{\varepsilon_{yt}\}$ และ $\{\varepsilon_{zt}\}$ sequences เราจำเป็นจะต้องใส่ข้อจำกัดลงไปที่เมทริกซ์ B การแยกส่วนประกอบแบบ Choleski ที่ใช้ในสมการ (2.38) และ (2.37) จำเป็นที่จะต้องมีว่า ความแปรปรวนของความคลาดเคลื่อนของการพยากรณ์หนึ่งคาบเวลาของ z_t ทั้งหมดจะต้องเนื่องมาจาก ε_{zt} ถ้าเราใช้การเรียงลำดับอีกทางเลือกหนึ่ง เราจะได้ว่า ความ

แปรปรวนของความคลาดเคลื่อนของการพยากรณ์หนึ่งคาบเวลาของ y_t ทั้งหมด จะต้องเนื่องมาจาก κ_{yt} ผลกระทบที่รุนแรงของข้อสมมุติทางเลือกเหล่านี้จะลดน้อยลง ณ การพยากรณ์ในคาบเวลาที่ไกลขึ้นในทางปฏิบัติเราจำเป็นที่จะต้องตรวจสอบส่วนประกอบของความแปรปรวน ณ คาบการพยากรณ์ต่างๆ เมื่อ n เพิ่มขึ้น ส่วนประกอบต่างๆ ของความแปรปรวนควรที่จะลู่เข้า (converge) ยิ่งกว่านั้น ถ้าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (correlation coefficient) ψ_{12} มีค่าแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญ เราจะได้รับส่วนประกอบของความแปรปรวนต่างๆ ภายใต้การเรียงลำดับต่างๆ

อย่างไรก็ตามการวิเคราะห์ impulse response และส่วนประกอบของความแปรปรวน (ซึ่งรวมกันเรียกว่า innovation accounting) สามารถที่จะเป็นเครื่องมือที่เป็นประโยชน์ในการตรวจสอบความสัมพันธ์ในหมู่ตัวแปรทางด้านเศรษฐศาสตร์ ถ้าหากสหสัมพันธ์ในหมู่ innovations ต่างๆ มีค่าน้อย identification problem ไม่น่าจะเป็นสิ่งสำคัญ การเรียงลำดับในทางอื่นๆ จะให้ impulse response และส่วนประกอบของความแปรปรวนคล้ายๆ กัน และแน่นอนที่สุดการเคลื่อนไหวในช่วงเวลาเดียวกันของตัวแปรทางด้านเศรษฐศาสตร์จำนวนมากก็มีสหสัมพันธ์สูงมาก (Enders, 1995)

2.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

Augstine (1994) ได้ทำการทดสอบ Cointegration เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ในระยะยาวระหว่างอัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริง (real effective exchange rate) กับดุลการค้า โดยใช้ข้อมูลรายไตรมาสตั้งแต่ปี ค.ศ. 1973- 1991 ของประเทศในเอเชีย 9 ประเทศ ได้แก่ เกาหลี สิงคโปร์ มาเลเซีย อินเดีย อินโดนีเซีย ศรีลังกา ปากีสถาน ฟิลิปปินส์ และไทย ซึ่งผลการศึกษาพบว่า มี 7 ประเทศ ที่อัตราแลกเปลี่ยนมีความสัมพันธ์ในทิศทางบวกกับดุลการค้า ยกเว้น 2 ประเทศ คือ ประเทศอินเดีย และศรีลังการ ที่ความสัมพันธ์เป็นไปในทิศทางตรงกันข้าม นอกจากนี้ยังได้นำเทคนิคกระบวนการ Johansen Maximum Likelihood Procedure มาทดสอบเพิ่มเติม ซึ่งผลการทดสอบพบว่า cointegration vector มีลักษณะเป็นหนึ่งเดียว และอัตราแลกเปลี่ยนมีความสัมพันธ์ในทิศทางบวกกับดุลการค้าใน 8 ประเทศ ยกเว้นประเทศมาเลเซีย

Ronald MacDonald and Taylor (1995) ทำการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดอัตราแลกเปลี่ยน โดยใช้แบบจำลอง Flexible-price Monetary Model ในการศึกษานี้ใช้ข้อมูลอัตราแลกเปลี่ยนชนิดรายเดือนของปอนด์สเตอร์ริงต่อดอลลาร์สหรัฐฯ ตั้งแต่เดือนมกราคม ค.ศ. 1976 ถึง

เดือนธันวาคม ค.ศ. 1988 ผลการศึกษาโดยใช้เทคนิค Multivariate Cointegration Technique พบว่ามี Cointegrating Relationship ระหว่างอัตราแลกเปลี่ยนและปริมาณเงิน อัตราดอกเบี้ยระยะยาว รายได้ประชาชาติ ตัวแปรทุกตัว ยกเว้น อัตราดอกเบี้ยระยะยาวของสหรัฐฯ ค่าสัมประสิทธิ์มีเครื่องหมายเป็นไปตาม Flexible-price Monetary Model นอกจากนี้ได้ใช้ Error Correction Model (ECM) ทำการคาดคะเนอัตราแลกเปลี่ยนตั้งแต่เดือนมกราคม ค.ศ. 1989 ถึงเดือนธันวาคม ค.ศ. 1990 โดยเปรียบเทียบกับแบบจำลอง Random walk model จากการพิจารณาค่า Root Mean Square Error (RMSE) พบว่า ECM ใช้คาดคะเนอัตราแลกเปลี่ยนได้ดีกว่าแบบจำลอง Random walk model

รังสรรค์ หทัยเสรี (2539) ได้ทำการวิเคราะห์พฤติกรรมการเคลื่อนไหวของอัตราแลกเปลี่ยนของเงินบาทในช่วงที่ระบบอัตราแลกเปลี่ยนเป็นแบบตะกร้าเงิน โดยมีการนำเทคนิค Cointegration และ Vector Autoregressive มาประยุกต์ใช้ ได้แบ่งการทดสอบออกเป็นสองส่วน คือ ส่วนแรกจะเป็นการทดสอบสมมุติฐาน เพื่อดูว่าทฤษฎีการกำหนดอัตราแลกเปลี่ยนตามแนวคิดของ Purchasing Power Parity (PPP) นั้น สามารถนำมาใช้เป็นฐานสำหรับการอธิบายพฤติกรรมการเคลื่อนไหวของอัตราแลกเปลี่ยนของเงินบาทได้มากน้อยเพียงไร ซึ่งจากผลวิเคราะห์พบว่า ไม่มีหลักฐานทางสถิติอย่างเพียงพอที่ทำให้ยอมรับสมมุติฐานที่ว่า พฤติกรรมการเคลื่อนไหวของอัตราแลกเปลี่ยนของเงินบาทในรูปตัวเงิน (nominal exchange rate) สามารถอธิบายได้ด้วยอัตราเงินเฟ้อโดยเปรียบเทียบระหว่างไทยกับประเทศคู่ค้าสำคัญที่มีสกุลเงินอยู่ในระบบตะกร้าเงินของไทย ได้แก่ สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ญี่ปุ่น เยอรมัน สิงคโปร์ และมาเลเซีย นอกจากนี้ยังพบว่าตัวแปรทางด้านอัตราแลกเปลี่ยนของเงินบาทในรูปตัวเงิน และทางด้านอัตราเงินเฟ้อโดยเปรียบเทียบระหว่างไทยกับประเทศคู่ค้าสำคัญต่างเป็นตัวแปรที่มีคุณสมบัติแบบ non-stationary สำหรับส่วนที่สองนั้น ได้ทำการทดสอบสมมุติฐานเพื่อตรวจสอบและเปรียบเทียบดูว่า ปัจจัยทางด้านการเงิน (monetary shocks) กับปัจจัยทางด้านภาคเศรษฐกิจจริง (real shocks) นั้น ปัจจัยใดมีน้ำหนักหรือความสำคัญมากกว่าในการอธิบายพฤติกรรมการเคลื่อนไหวของอัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริง (real exchange rate) ของเงินบาทซึ่งได้เบี่ยงเบนไปจากแนวโน้มที่ควรจะเป็นตามทฤษฎี PPP ผลการวิเคราะห์ พบว่าปัจจัยทางด้านภาคเศรษฐกิจจริงจะสำคัญมากกว่าปัจจัยทางด้านภาคการเงินในการอธิบายพฤติกรรมของอัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริงของเงินบาท

เขมิกา ฤกษ์วันเพ็ญ (2547) ได้ทำการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการส่งออกและการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศไทย โดยใช้วิธีแกรงเกอร์คอแซลลิตี้ (Granger Causality) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์เชิงเป็นเหตุเป็นผลระหว่างอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจกับอัตราการ

ขยายตัวของการส่งออกของประเทศไทย โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิแบบรายปีในช่วงปี พ.ศ.2512 – 2544 ในรูปลอกการิทึมและค่าที่แท้จริง และได้ทำการทดสอบ Unit Root หรืออันดับความสัมพันธ์ของข้อมูล เพื่อดูความนิ่งของข้อมูลด้วยวิธี Augmented Dickey-Full (ADF) Test แล้วจึงสร้างแบบจำลอง Vector Autoregression Model (VAR) โดยกำหนดช่วงเวลา (Lag Length) ด้วยวิธี Akaike Information Criterion (AIC) และ Schwarz Criterion (SC) โดยแบบจำลอง VAR ที่ได้จะมีช่วงเวลาเท่ากับ $p+d_{max}$ (โดยที่ p คือช่วงเวลาของระบบ และ d_{max} คือ Maximum Order of Integration) จากนั้นจึงทดสอบความสัมพันธ์เชิงเป็นเหตุเป็นผลด้วยวิธีแกรงเกอร์คอแซลลิติ้ โดยใช้ Modified – WALD statistic ที่พัฒนาโดย Toda และ Yamamoto (1995)

ผลการทดสอบ Unit Root ของตัวแปรโดยใช้วิธี Augmented Dickey-Full (ADF) Test พบว่าตัวแปรทุกตัวมี Order of Integration เดียวกัน คือ I(1) ต่อจากนั้นจึงสร้างแบบจำลอง VAR ได้จำนวนช่วงเวลาของระบบที่เหมาะสม คือ 5 และได้ VAR Order เท่ากับ 6 เมื่อนำแบบจำลองมาทดสอบแกรงเกอร์คอแซลลิติ้ เพื่อหาความสัมพันธ์เชิงเป็นเหตุเป็นผลระหว่างการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและการส่งออก พบว่าปฏิเสธสมมติฐานหลักในกรณีที่การส่งออกไม่ได้เป็นตัวขับเคลื่อนการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % และปฏิเสธสมมติฐานหลักในกรณีที่การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจไม่ได้เป็นตัวส่งเสริมการส่งออก ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % เช่นกัน โดยทั้งสองกรณีค่าสัมประสิทธิ์รวมมีค่าเป็นบวก หมายความว่า การส่งออกเป็นตัวขับเคลื่อนการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ในขณะเดียวกันการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจก็ส่งเสริมการส่งออกด้วย นั่นคือ การส่งออกและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจส่งผลกระทบซึ่งกันและกัน (Bidirectional Causality) โดยความยืดหยุ่นของการส่งออกต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจมีค่าเท่ากับ 0.362 ในขณะที่ค่าความยืดหยุ่นของการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจต่อการส่งออกมีค่ามากถึง 2.726 นั่นแสดงให้เห็นว่าการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจมีส่วนช่วยผลักดันให้เกิดการส่งออกมากกว่าที่การส่งออกมีส่วนในการผลักดันการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ

นิภาพร สนองบุญ (2548) ได้ทำการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างอัตราแลกเปลี่ยนกับดัชนีราคาภายใต้ระบบอัตราแลกเปลี่ยนลอยตัวของประเทศไทยตามทฤษฎีความเสมอภาคของอำนาจซื้อ โดยใช้เทคนิค Cointegration ตามวิธีของ Engle and Granger ซึ่งข้อมูลที่ใช้เป็นข้อมูลรายเดือนตั้งแต่เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2540 ถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2547 ของประเทศคู่ค้าที่สำคัญ คือ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศญี่ปุ่น ประเทศสิงคโปร์ ประเทศจีน(ฮ่องกง) ประเทศมาเลเซีย และประเทศอังกฤษ จากการศึกษาพบว่า อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศที่เป็นตัวเงินมีความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพในระยะยาวกับดัชนีราคาโดยเปรียบเทียบ สำหรับกรณีประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศ

ญี่ปุ่น ประเทศจีน(ฮ่องกง) และประเทศอังกฤษ แต่ไม่พบความสัมพันธ์กันในกรณีประเทศสิงคโปร์และประเทศมาเลเซีย และผลจากการประมาณแบบจำลอง Error Correction Model พบว่า กรณีประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศญี่ปุ่น ประเทศจีน(ฮ่องกง) และประเทศอังกฤษนั้น อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศสามารถปรับตัวเพื่อแก้ไขข้อผิดพลาดในอดีตได้ และส่วนของการเบี่ยงเบนออกจากดุลยภาพในช่วงเวลาก่อนจะมีค่าลดลงเรื่อยๆ นอกจากนี้ยังมีการทดสอบความสัมพันธ์ที่เป็นเหตุเป็นผลกัน ซึ่งพบว่า กรณีประเทศญี่ปุ่น และประเทศสิงคโปร์ มีความสัมพันธ์แบบ 2 ทาง คือ การเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศเป็นเหตุทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของดัชนีราคาโดยเปรียบเทียบ และในทางกลับกันการเปลี่ยนแปลงของดัชนีราคาโดยเปรียบเทียบก็เป็นเหตุทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ สำหรับกรณีประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศมาเลเซีย และประเทศอังกฤษ นั้น พบว่า มีความสัมพันธ์แบบทางเดียวกัน คือ การเปลี่ยนแปลงดัชนีราคาโดยเปรียบเทียบเป็นเหตุทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ ยกเว้นประเทศจีน(ฮ่องกง) ที่ไม่พบความสัมพันธ์กัน

สุภาภรณ์ คูสุวรรณ (2549) ได้ทำการวิเคราะห์ผลกระทบของอัตราแลกเปลี่ยนลอยตัวแบบจัดการที่มีดุลการค้าของไทย โดยเปรียบเทียบผลกระทบของดัชนีค่าเงินบาทและดัชนีค่าเงินบาทที่แท้จริง โดยใช้วิธี Cointegration and Error Correction ของ Johansen and Juselius มาประยุกต์กับแบบจำลอง Vector Autoregressive (VAR) สำหรับข้อมูลที่ใช้ศึกษาเป็นข้อมูลรายเดือน เริ่มตั้งแต่เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2540 ถึงเดือนมิถุนายน พ.ศ.2548 ซึ่งเป็นช่วงที่ประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงระบบอัตราแลกเปลี่ยนจากระบบตะกร้าเงินมาเป็นระบบลอยตัวภายใต้การจัดการ จากการศึกษาพบว่า ตัวแปรรายได้ประชาชาติที่แท้จริง ดัชนีค่าเงินบาท และดัชนีค่าเงินบาทที่แท้จริง ต่างมีความสัมพันธ์ในระยะยาวกับดุลการค้าอย่างมีนัยสำคัญ และดัชนีค่าเงินบาทมีผลกระทบต่อดุลการค้ามากกว่าดัชนีค่าเงินบาทที่แท้จริง โดยพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์ นอกจากนี้ยังพบว่าดุลการค้ายังมีความสัมพันธ์ในระยะสั้นกับรายได้ประชาชาติที่แท้จริง ดัชนีค่าเงินบาท และดัชนีค่าเงินบาทที่แท้จริงอีกด้วย กล่าวคือ หากดุลการค้า เกิดการเบี่ยงเบนออกไปจากดุลยภาพในระยะยาว อันเนื่องมาจากเกิดการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรในระยะสั้น ก็จะมีกลไกการปรับตัวในระยะสั้นเพื่อให้เข้าสู่ดุลยภาพในระยะยาว โดยส่วนที่เบี่ยงเบนออกไปนั้นจะมีค่าลดลงเรื่อยๆ ในแต่ละช่วงเวลา และเมื่อนำไปพิจารณาร่วมกับผลการศึกษาของวิธีกำลังสองน้อยที่สุดอย่างง่าย (Ordinary Least Square : OLS) พบว่าทั้งตัวแปรรายได้ประชาชาติที่แท้จริง ดัชนีค่าเงินบาท และดัชนีค่าเงินบาทที่แท้จริง มีอิทธิพลต่อดุลการค้าของไทย

ณพล หงสกุลวสุ (2550) ได้ทำการศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทางเศรษฐกิจมหภาค 4 ตัว ได้แก่ ความผันผวนของอัตราดอกเบี้ย ความผันผวนของอัตราเงินเฟ้อ ความผันผวนของอุปทานทางการเงิน และความผันผวนของอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจ ว่ามีความสัมพันธ์ต่อความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนอย่างไร และเพื่อศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนที่มีต่อการเคลื่อนย้ายทุน โดยได้ทำการศึกษาในประเทศเอเชียที่สำคัญๆ ได้แก่ ประเทศไทย มาเลเซีย สิงคโปร์ ฟิลิปปินส์ เกาหลีใต้ และญี่ปุ่น ซึ่งการหาความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆในการศึกษานี้ โดยใช้เทคนิคทางสถิติแบบ GARCH(1, 1) T-GARCH และ E-GARCH ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษานี้ ใช้ข้อมูลรายเดือน ตั้งแต่เดือน มกราคม พ.ศ. 2540 ถึง เดือนธันวาคม พ.ศ. 2549 รวม 120 เดือน ซึ่งผลจาการทดสอบพบว่า ตัวแปรอัตราแลกเปลี่ยนของทุกประเทศมีค่า AR(1) ซึ่งมีความหมายว่า อัตรารแลกเปลี่ยนในช่วงเวลาที่ผ่านมา มีอิทธิพลต่ออัตราแลกเปลี่ยนในช่วงเวลาปัจจุบัน และแบบจำลองของทุกประเทศมีนัยสำคัญที่แสดงว่าความแปรปรวนของแบบจำลองมีลักษณะที่ไม่นิ่ง หรือเรียกว่า Heteroskedasticity ซึ่งเป็นการยืนยันว่าการใช้แบบจำลอง GARCH ซึ่งถูกสร้างมาสำหรับแบบจำลองที่มีปัญหาเรื่องความแปรปรวนไม่นิ่งได้อย่างเหมาะสม และเมือทดสอบคุณสมบัติด้านความนิ่งของข้อมูลพบว่าอัตราแลกเปลี่ยนและการเคลื่อนย้ายทุนของทุกประเทศมีลักษณะนิ่งที่ระดับผลต่างอันดับหนึ่ง (First Different)

นอกจากนี้ผลการศึกษาพบว่า ความผันผวนของอัตราดอกเบี้ยมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันกับความผันผวนอัตราแลกเปลี่ยน ในกรณีประเทศไทย มาเลเซีย สิงค์โปร์ และฟิลิปปินส์ ส่วนในกรณีประเทศเกาหลีใต้ และญี่ปุ่น พบว่า ความผันผวนของอัตราดอกเบี้ยมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยน ส่วนความผันผวนของอัตราเงินเฟ้อมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนในทุกประเทศ แต่ในประเทศไทย มาเลเซีย และสิงค์โปร์ ยังพบความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามด้วย และจากการศึกษาความผันผวนของอุปทานทางการเงินพบว่ามีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนในกรณีประเทศไทย มาเลเซีย แลญี่ปุ่น ส่วนในกรณีประเทศเกาหลีใต้ มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้าม และกรณีประเทศฟิลิปปินส์พบความสัมพันธ์ทั้งทิศทางเดียวกันและตรงกันข้าม ส่วนกรณีในประเทศสิงค์โปร์ไม่มีนัยสำคัญที่แสดงถึงความสัมพันธ์การศึกษาในส่วนความผันผวนของอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ พบว่ามีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยน ในกรณีประเทศไทย สิงค์โปร์ เกาหลีใต้ และญี่ปุ่น ส่วนกรณีประเทศฟิลิปปินส์พบความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน กรณีประเทศมาเลเซียพบความสัมพันธ์ทั้งสองทิศทาง

นอกจากนี้การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนและการเคลื่อนย้ายทุนพบว่ามีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้าม ในกรณีประเทศไทย ฟิลิปปินส์ และญี่ปุ่น ส่วนในกรณีประเทศมาเลเซีย สิงค์โปร์ และเกาหลีใต้ ไม่มีนัยสำคัญที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยนและการเคลื่อนย้ายทุน